

Valori naturale ale Parcului Național Orhei

Broșura a fost elaborată în cadrul programului de sensibilizare și informare în domeniul conservării biodiversității în regiunea Orhei în cadrul proiectului PNUD “Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității sistemului de arii protejate din Republica Moldova”, finanțat de Fondul Global de Mediu.

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă necesar politicile sau viziunile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova sau altor organizații internaționale implicate în implementarea proiectului.

DESPRE FONDUL GLOBAL DE MEDIU:

Fondul Global de Mediu (GEF) este un organism internațional unic menit să asigure protecția mediului la nivel global. GEF reunește 182 țări membre care activează în parteneriat cu instituțiile internaționale, organizațiile neguvernamentale, precum și sectorul privat pentru a soluționa problemele globale de mediu. GEF finanțează acțiuni menite să contracareze pericolele deteriorării mediului la nivel global, prin subvenții pentru țările în curs de dezvoltare și cele cu economii în tranziție prin proiectele ce țin de biodiversitate, schimbările climatice, apele internaționale, degradarea terenurilor, stratul de ozon, și poluanții organici persistenti. Mai multe despre GEF la www.thegef.org.

DESPRE PNUD:

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare lucrează cu oamenii la toate nivelurile societății pentru a sprijini crearea unor țări rezistente la crize și pentru a ghida și susține o dezvoltare, care contribuie la îmbunătățirea vieții fiecărui om. Prezenți în 177 de țări și teritorii, noi oferim o perspectivă globală și soluții locale pentru abilitarea oamenilor și pentru crearea unor țări rezistente. Mai multe despre PNUD la www.undp.org și www.undp.md.

AUTORI:

Dr. hab. Andrei Munteanu
Dr. Victoria Covali
Dr. Lilia Țîcu
Dr. Valeriu Derjanschi
Alexandru Rotaru

Cuprins

Prefață.....3

Întroducere.....4

Ecosisteme naturale.....5

Specii periclitare de floră.....8

Specii periclitare de faună.....32

Bibliografia.....55

Prefață

Moto: „Lumea ariilor protejate reprezintă cea mai importantă moștenire pe care o putem lăsa generațiilor viitoare: asigurarea și în continuare a accesului la natură, la valorile materiale și spirituale pe care aceasta le deține (...). O lume lipsită de arii protejate, deposedată de situri naturale sălbatice, ar deveni un mediu extrem de sărăcit”

(Adrian Phillips, președinte CNPPA, IUCN)

Parcul Național Orhei este amplasat în partea centrală a Republicii Moldova într-o regiune incontestabilă din punct de vedere al ecosistemelor naturale – “Codrii Orheiului”. Aici s-au mai păstrat multe specii de plante și animale rare și periclitate, cunoașterea cărora este importantă pentru conservarea biodiversității.

În prezenta ediție sunt menționate speciile de floră și faună de pe teritoriul Parcului Național Orhei, care necesită protecție și atenție deosebită.

Autorii

Introducere

Este bine știut faptul că activitatea umană are un impact decisiv asupra mediului înconjurător, îndeosebi asupra regnului animal și a celui vegetal.

Problema protecției florei și faunei Republicii Moldova este astăzi la scară națională o chestiune de prim-ordin, întrucât există o tendință de reducere sau chiar de dispariție a mai multor specii de plante și animale.

Valorile biodiversității fac parte integrată din patrimoniul natural care, în contextul dezvoltării durabile, trebuie folosit de generațiile actuale fără a mai periclita șansa generațiilor viitoare de a se bucura de aceleași condiții de viață.

În acest context crearea Parcului Național Orhei – primului parc național din Moldova poate contribui la stoparea degradării biodiversității în zonă și poate chiar la restabilirea populației speciilor.

Parcul Național Orhei este amplasat în partea centrală a Republicii Moldova. Din punct de vedere administrativ se află pe teritoriul a patru raioane Orhei, Strășeni, Călărași și Criuleni, cuprinzând total sau parțial următoarele localități: Ghetlova, Morozeni, Neculăieuca, Ivancea, Peresecina, Donici, Teleșeu, Pohorniceni, Puținței, Trebujeni, Seliște, Vatici, Codreanca, Românești, Țigănești, Bravicea, Săseni și Mașcăuți.

Teritoriul Parcului Național Orhei se încadrează zonal prin poziția sa în teritoriul Podișului Central Moldovenesc, ramificația Înălțimii Codrilor, unde condițiile geografice variabile au condiționat un nivel înalt al biodiversității, care este exprimată la nivel ecosistemic și specific.

Învelișul vegetal al Parcului național Orhei este neuniform, determinat de condițiile geografice (așezare geografică, climă, relief, sol) variabile. În dependență de aceste condiții s-au format comunitățile vegetale. Pe teritoriul parcului se evidențiază zonalitatea vegetației pe altitudini. Platourile și versanții au o vegetație zonală constituită din păduri de gorun (*Quercus petraea*), stejar pedunculat (*Quercus robur*). Pe nivelurile mai înalte de versanți cu expoziție Nord, Nord-Est și Est se întâlnesc păduri de gorun cu carpen (*Carpinus betulus*). Pe versanții cu expoziție Sud și Sud-Vest s-au format păduri de gorun cu tei (*Tilia tomentosa*) și frasin (*Fraxinus excelsior*). În partea de jos a versanților, la altitudini mai joase, s-au format păduri de stejar (*Quercus robur*) cu carpen, iar în zona de contact a pădurilor de gorun cu cele de stejar s-au format păduri de gorun cu stejar pedunculat. În luncile râulețelor Ichel, Cula, Vatici și a r. Răut, s-a format o vegetație cu fitocenoze forestiere azonale de sălcișuri, și comunități de plante de luncă, acvatic și palustre. Pe sectorul versanților din localitățile Orhei – Trebujeni din valea Răutului vegetația naturală este prezentată de comunități de plante petrofite. În cadrul parcului național au mai fost evidențiate comunități de plante ce aparțin vegetației ruderales și segetale. Aceste fitocenoze sunt specifice pentru terenurile agricole neprelucrate, marginea drumurilor.

În scopul organizării activității de ocrotire și restabilire a speciilor vulnerabile, periclitare și critic periclitare de plante și animale de pe teritoriul Parcului Național Orhei a fost elaborată prezenta lucrare care cuprinde o descriere a principalelor ecosisteme și a speciilor de plante și animale rare identificate în urma cercetărilor pe parcursul anilor 2009 - 2010. Această carte a devenit un semnal de alarmă privind necesitatea efectuării unor acțiuni urgente de conservare și protejare a speciilor incluse în ea.

Sperăm că această carte, elaborată cu cea mai profundă seriozitate și profesionalism de către specialiștii în domeniu, va prezenta un interes deosebit pentru cadrele didactice, elevi, studenți, pentru toți cititorii care manifestă nu numai un interes cognitiv, dar și o datorie civică față de ocrotirea Vieții – operă unică a Creatorului.

Ecosisteme naturale

Ecosistemele Republicii Moldova se grupează în trei tipuri principale: naturale (forestiere, de stepă, de luncă, acvatice și palustre, petrofite), agrare (cerealiere, pomice, viticole, legumicole) și urbane.

Sub influența factorilor antropici, pe teritoriul Parcului Național Orhei ca și pe întreg teritoriul Moldovei, cele mai afectate sunt ecosistemele de stepă, de luncă, acvatice și palustre. Astfel, pe teritoriul Parcului Național Orhei lipsesc aproape în totalitate ecosistemele de stepă. Aceasta a fost determinat de valorificarea terenurilor naturale în scopul creării de plantații agricole. Vegetația de stepă s-a păstrat sub formă de pîlcuri mici în zona satului Trebujeni.

Ecosisteme forestiere

Pădurile reprezintă un masiv silvic compact, fiind de tipul pădurilor de foioase din zona Centrală a Europei.

Pe versanții cu expoziție Nord și Nord-Est, Est, se întîlnesc păduri de gorun cu carpen, iar pe versanții cu expoziție Sud și Sud-Vest, s-au format păduri de gorun cu tei și frasin. În partea de jos a versanților, la altitudini mai joase sunt răspîndite păduri de stejar cu carpen. În zona de contact a pădurilor de gorun cu cele de stejar cresc păduri de gorun cu stejar pedunculat. Sunt edificate de arborete naturale bietajate de productivitate medie și superioară.

Stratul arborilor în plafonul superior este compus din gorun (*Quercus petraea*), stejar pedunculat (*Quercus robur*).

În compoziția plafonului inferior intră carpenul (*Carpinus betulus*), jugastrul (*Acer campestre*), arțarul (*Acer platanoides*), paltinul (*Acer pseudoplatanus*), teiul argintiu (*Tilia tomentosa*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), ulmul (*Ulmus carpiniifolia*), ulmul de munte (*Ulmus glabra*), sorbul (*Sorbus torminalis*) și cireșul (*Cerasus avium*).

Stratul arbuștilor este format din păducel (*Crataegus monogyna*), corn (*Cornus mas*), alun (*Corylus avellana*), salbă moale (*Euonymus europaea*), lemn rîios (*E. verru*

cosa), clocotiș (*Staphylea pinnata*), soc (*Sambucus nigra*), sînger (*Swida sanguinea*), dîrmoz (*Viburnum lantana*).

Stratul ierbaceu este deosebit de bogat în care sunt frecvent întîlnite speciile: piciorul căpriei (*Aegopodium podagraria*), leurda (*Allium ursinum*), usturoișă (*Alliaria petiolata*), rodul pămîntului (*Arum orientale*), pochivnicul (*Asarum europaeum*), obsiga (*Brachypodium sylvaticum*), colțișor (*Dentaria bulbifera*), brebenii (*Corydalis solida*), lăcrămioarele (*Convallaria majalis*), rogozul (*Carex pilosa*), aliorul (*Euphorbia amygdaloides*), vinarița (*Galium odoratum*), cînceț (*Geum urbanum*), rărunchioara (*Glechoma hirsuta*), orăștică (*Lathyrus vernus*), (*Lithospermum purpureo-caeruleum*), mărgică (*Melica uniflora*), gura lupului (*Scutellaria altissima*), rocoșelul (*Stellaria holostea*), miera ursului (*Pulmonaria officinalis*), iarba deasă (*Poa nemoralis*), toporașii (*Viola reichenbachiana*).

În văile rîulețelor Ichel, Cula, Vatici și a rîului Răut sunt răspîndite fragmentar pe soluri aluviale umede, păduri de plop alb (*Populus alba*) în amestec cu salcie (*Salix alba*).

Stratul arbustiv se formează din speciile edificatoare: răchita (*Salix fragilis*) și (*Salix viminalis*). Sunt prezente, de asemenea, exemplare solitare de: salbă moale (*Euonymus europaea*), sînger (*Swida sanguinea*), călin (*Viburnum opulus*).

În stratul ierbos speciile mai frecvente sunt: murele (*Rubus caesius*), troscotul de baltă (*Polygonum amphibium*), răchitan (*Lythrum salicaria*), cupa vacii (*Calystegia sepium*), hameiul (*Humulus lupulus*), plescăița (*Cucubalus baccifer*), dentița (*Bidens tripartita*), urzica (*Urtica dioica*), iarba de friguri (*Lysimachia nummularia*), tătăneasa (*Symphytum officinalis*), coada calului (*Equisetum arvense*), rotunjoara (*Glechoma hederacea*), dragaveiul (*Rumex crispus*).

Diversitatea floristică și fitocenotică a ecosistemelor forestiere din Parcul Național Orhei a determinat în mare măsură bogăția faunistică. Dintre mamifere se întîlnesc căpriorul (*Capreolus capreolus*), mistrețul (*Sus scrofa*), pisică sălbatică (*Felis sylvestris*), nevăstuică (*Mustela*

nivalis), dihoarele de pădure (*Mustela putorius*), vulpea (*Vulpes vulpes*), bursucul (*Meles meles*), pârșul de pădure (*Dryomus nitedula*), chițcanul comun (*Sorex araneus*) și alte specii. Păsările sunt reprezentate de următoarele specii: presura aurie (*Embrezia citrinella*), grangur (*Oriolus oriolus*), țiclean (*Sitta europaea*), cintează (*Fringilla coelebs*), gaiță (*Garrulus glandarius*), privighetoarea mare (*Luscinia luscinia*), măcăleandru (*Erithacus rububecula*) ciuful de pădure (*Asio otus*), huhurez de pădure (*Strix aluco*), turturică (*Streptopelia turtur*), șorecar comun (*Buteo buteo*), uliu porumbar (*Accipiter gentilis*), uliu păsărar (*Accipiter nisus*).

Din reptile sunt răspândite șopîrla apodă (*Anguis fragilis*), șopîrla verde (*Lacerta viridis*), șopîrla ageră (*Lacerta agilis*), mai rar șarpele de alun (*Coronella austriaca*) și vipera comună (*Vipera berus*). Din amfibieni se întâlnesc broasca rîioasă (*Bufo bufo*), izvorașul cu abdomen roșu (*Bombina bombina*), broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*) și brotacelul (*Hyla arborea*).

Condițiile ecologice sunt favorabile pentru dezvoltarea unui șir de insecte rare, cum sunt croitorii-xilofagi (*Cerambyx cerdo* și *Rosalia alpina*), carabidele (*Calosoma sycophanta* și *Carabus clathratus*) și cel mai mare fluture din Europa – ochi-de-păun-mare (*Saturnia pyri*).

Ecosisteme de luncă

Actualmente numai există sectoare cu vegetație naturală de luncă neafectată de impactul uman. Pe parcursul ultimilor 40 ani, ecosistemele naturale de luncă în Republica Moldova au fost distruse pe o suprafață de cca 200 mii ha. Doar în luncile râurilor s-au mai păstrat fragmente de vegetație, constituită din comunități primare de luncă. În cadrul Parcului Național Orhei pajiștile ocupă suprafețe mici în luncile râulețelor Ichel, Cula, Vatici și a râului Răut. Din cele mai vechi timpuri ele au fost folosite ca pășuni și finețe, fapt ce a cauzat modificarea compoziției floristice și productivitatea acestor fitocenoze.

Comunitățile de plante înregistrate în pajiști sunt importante din punct de vedere economic.

Speciile caracteristice sunt: coada șoarecelui (*Achil-*

lea milefolium), coada vulpii (*Alopecurus pratensis*), iarba câmpului (*Agrostis capillaris*), golomăș (*Dactylis glomerata*), ghizdei (*Lotus corniculatus*), zîzanie (*Lolium perenne*), pătlagina mare (*Plantago major*), pătlagina îngustă (*Plantago lanceolata*), firuța de luncă (*Poa pratensis*), (*Prunella vulgaris*), trifoiul (*Trifolium campestre*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*), mazărice (*Vicia cracca*), stejărel (*Veronica serpyllifolia*).

Fauna este reprezentată în special de mamiferele insectivore: ariciul (*Erinaceus europaeus*), cârțița (*Talpa europaea*) și de rozătoare: chițcanul comun (*Sorex araneus*), chițcanul mic (*Sorex minutus*), șoarecele de câmp (*Apodemus agrarius*), mai rar se întâlnește iepurele de câmp (*Lepus europaeus*).

Dintre păsări se întâlnesc: ciocârlanul (*Galerida cristata*), ciocîrlia (*Alauda arvensis*), presura sură (*Miliaria calandra*), prepelița (*Coturnix coturnix*), codobatură albă (*Motacilla alba*), maracinarul negru (*Saxicola torquata*), mierla (*Turdus merula*), sturzul cântător (*Turdus philomelos*), florintele (*Carduelis chloris*), pitulicea (*Phylloscopus collybita*).

Cele mai frecvent întâlnite insecte sunt rădașca (*Lucanus cervus*), fluturile polixena (*Zerynthia polyxena*), fluturile podalir (*Iphiclides podalirius*), albina-valga (*Xylcopa valga*).

Ecosisteme acvatice și palustre

În Republica Moldova ecosistemele acvatice și palustre ocupă teritoriile din bazinele râurilor, lacurilor de baraj și iazurilor, precum și în preajma lor.

Pe lângă albiile râulețelor Ivancea, Vatici, Ichel, Cula, r. Răut, în lacuri, microdepresiuni, canale de drenare, care se alimentează cu apă în urma precipitațiilor și inundațiilor, au fost evidențiate comunități de plante hidrofite și higrofite, care formează vegetația acvatică și palustră.

Edificatoare a fitocenzelor este papura (*Typha latifolia*, *T. angustifolia*), stuful (*Phragmites communis*), alături de care sunt frecvente speciile: crinul de baltă (*Butomus umbellatus*), limbărița (*Alisma lanceolatum*), piciorul lupului (*Lycopus europaeus*), pătlagina de apă (*Alisma*

plantago-aquatica), stîngeneii de baltă (*Iris pseudacorus*), rogozul (*Bolboshoenus maritimus*), cupa vacii (*Calystegia sepium*), pipirig (*Schoenoplectus lacustris*), mana de apă (*Glyceria maxima*), etc.

În luminișurile stufărișului, fiind localizate între fișia de stuf și mal, vegetează lintița (*Lemna minor*) și cosorul (*Ceratophyllum demersum*).

Stufărișurile și păpurișurile adăpostesc ondatra (*Ondatra zibetica*), șobolanul de apă (*Arvicola terrestris*) mai rar vidra (*Lutra lutra*).

Bazinele acvatice sunt vizitate de rața mare (*Anas platyrhynchos*), rața pestriță (*Ana strepera*), pescărușul de râu, lișiță (*Fulica atra*), stîrcul cenușiu (*Ardea cinerea*), etc.

Amfibienii sunt prezenți prin speciile: broasca mare de lac (*Rana ridibunda*), broasca mică de lac (*Rana lessonae*) tritonul crestat (*Triturus cristatus*), tritonul comun (*Triturus vulgaris*). A fost semnalată și broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*).

Din nevertebrate sunt răspîndite coleopterele acvatice: *Dytiscus dimidiatus*, *Dytiscus marginalis*, *Colymbetes fuscus*, *Colymbetes striatus*, *Copelatus ruficollis*, *Ilybius ater*, *Ilybius subaeneus*, *Rhantus suturalis*, *Scarodytes halensis*.

Ecosisteme pietrofite

Ecosistemele petrofite (de stîncărie) reprezintă sec-toare de vegetație care cresc pe substraturi de roci calcaroase care ies la suprafață sub forma de fîșii de stînci abrupte și conglomerate, numite toltre – recife coraliere submarine ale fostei Mări Tortonian-Sarmațiene.

Pe pantele r. Răut, pe sectorul Orhei - Trebujeni apar la suprafață roci dure de diferite vîrste unde pe soluri argilo-calcaroase s-au format sectoare nu prea mari de păduri, care au fost definite ca dumbrăvi de stîncă.

De la s. Brănești pînă la s. Trebujeni sunt răspîndite pădurile de gorun, iar în apropiere de satul Trebujeni sunt răspîndite fragmentar pădurile de stejar pufos cu comunități de plante petrofite formate de izmușoara de cîmp (*Acinos arvensis*), ciucușoară (*Alyssum saxifraga*), jugărel (*Teucrium chamaedrys*), bărboasă (*Bothriochloa ischaemum*), alior (*Euphorbia steposa*), vulturica (*Hiera-*

cium pilosella), Sclipeți (*Potentilla arenaria*), țoaldină (*Sedum acre*), cimbrisor (*Thymus moldavicus*).

Au mai fost înregistrate specii rare ca: șiverechie podoliană (*Schvereckia podolica*), ruginiță (*Asplenium ruta-muraria*), feriga de stîncă (*Cystopteris fragilis*).

Terenurile deschise sunt populate de popândăul cu pete (*Spermophilus suslicus*), jderul de piatră (*Martes foina*), vulpe (*Vulpes vulpes*), uliul porumbar (*Accipiter gentilis*), șorecarul comun (*Buteo buteo*), care vânează în timpul zilei.

În trupul de pădure Trebujeni au mai fost înregistrate speciile de păsări: pițigoii mare (*Parus major*), pițigoii albastru (*Parus caeruleus*), pițigoii sur (*Parus palustris*), ciocănitorea pestriță mare (*Dendrocopos major*), ciocănitorea de stejar (*Dendrocopos medius*), țicleanul (*Sitta europaea*), măcăleandru (*Erithacus rubecula*), gion-oaia sură (*Picus camis*), cinteza (*Fringilla caelebs*), pitulicea mică (*Phylloscopus collybita*), sturzul cântător (*Turdus philomelos*), mierla (*Turdus merula*), pupăza (*Upupa epops*).

Stîncăriile reprezintă habitate preferate pentru speciile de reptile: vipera (*Vipera berus*), șarpele de alun (*Coronella austriaca*), șarpele cu abdomen galben (*Coluber jugularis*).

Specii periclitare de floră

Varietatea condițiilor naturale locale de relief și climă au determinat diversitatea a florei și faunei din Parcul Național Orhei, unde au fost inventariate peste 700 de specii de floră ce aparțin la 334 genuri și 80 familii din încregăturile Pteridophyta (0,2%) și Magnoliophyta (98,0%). Toate aceste specii au un potențial fitoecologic valoros, în limitele ei fiind evidențiate 6 categorii de plante utile: ornamentale, medicinale, melifere, alimentare, industriale și furajere. Rezultatele investigațiilor efectuate privind diversitatea floristică denotă prezența tuturor elementelor reprezentative și rare, confirmând importanța națională și internațională a acestei arii pentru protecția diversității biologice. Astfel în flora parcului au fost evidențiate 52 specii de plante rare cu diferit grad de periclitate în conformitate cu Uniunea Internațională de Conservare a Naturii IUCN.

Dintre speciile de plante rare, 52 specii sînt ocrotite de stat (Legea privind ariile protejate de stat, 1998, anexa D), 29 specii sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, iar 5 specii sunt protejate și în afara hotarelor republicii.

Astfel, sunt comune pentru Lista Roșie a României și Cartea Roșie a Ucrainei: papucul doamnei (*Cypripedium calceolus L.*), ghiocelul nival (*Galanthus nivalis L.*), fiind ocrotite, inclusiv la nivel european prin Directiva Consiliului Europei nr.92/43/EEC/1992 (Habitare).

Totodată specia *Cypripedium calceolus L.*, este inclusă în anexa Convenției de la Berna. Laleaua peștiță (*Fritillaria meleagris L.*) face parte din Lista Roșie a României, iar din Cartea Roșie a Ucrainei fac parte mlăștinița (*Epipactis helleborine (L.) Crantz.*) și clocotișul (*Staphyllea pinnata L.*).

Prezintă un interes științific deosebit 13 specii rare de plante relictice tipice: rodul pămîntului (*Arum orientale Bieb.*), sparanghelul (*Asparagus verticillatus L.*), curpenul de pădure (*Clematis vitalba L.*), papucul doamnei (*Cypripedium calceolus L.*), feriga de stîncă (*Cystopteris fragilis (L.) Bernh.*), iarba ciutei (*Doronicum hungaricum Reichenb. fil.*), feriga comună (*Dryopteris filix-mas (L.) Scott*), colțișorul pentafoliat (*Dentaria quinquefolia Bieb.*), lopățeaua (*Lunaria rediviva L.*), salvie (*Salvia glutinosa L.*), mutulica (*Scopolia carniolica Jacq.*), iarbă neagră (*Scrophularia vernalis L.*), clocotișul (*Staphylea pinnata L.*).

Acotitum lasiostum Reichenb. – Omag
Ordinul Ranunculales, Familia Ranunculaceae,
Genul Aconitum

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, de talie înaltă (pînă la un metru). Înfloreste în iunie - iulie și fructifică în august - septembrie.

Habitatul: Vegetează prin poiene, în lizierele pădurilor luminoase de stejar sau stejar cu carpen, tufărișuri sau pante calcaroase. Crește solitar, dispersat. Preferă soluri cenușii de pădure.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos silvic. Plantă toxică pentru animale și om. Planta are utilizări terapeutice în medicina umană, fiind indicată în tratamentul astmei, bronșitei, otitei, nevralgiilor. Este decorativă prin florile galbene mari.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară în flora spontană a Republicii Moldova. Asupra populației influențează negativ exploatarea excesivă a pădurilor, colectarea speciei și schimbări în mediul de trai.

Actaea spicata L. - Orbaltul
Ordinul Ranunculales, Familia Ranunculaceae,
Genul Actaea

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, cu o înălțime de 30 - 60 cm. Înfloreste în mai - iunie- și fructifică în iulie - august.

Habitatul: Vegetează în locuri semi-umbrite puțin umede din păduri. Se întâlnește pe solurile bogate în humus, puțin acide și pe soluri calcaroase.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos al pădurilor de gorun. Este plantă foarte otrăvitoare, mai ales fructele. Planta are utilizări terapeutice în medicina umană, fiind un remediu al reumatismului articular deformant ce afectează în principal articulațiile mici. În arhitectura peisajeră se folosește la plantarea în grupuri în umbră și semi-umbră. Fructele pot fi folosite la pregătirea vopselei negre.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară în flora spontană a Republicii Moldova. Asupra populației influențează negativ schimbări ale mediului de răspîndire.

Adonis vernalis L. – Rușculiță de primăvară
Ordinul Ranunculales, Familia Ranunculaceae,
Genul Adonis

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, pînă la 40 cm înălțime. Înflorește în aprilie-mai.

Habitatul: Prezentă pe pante stepizate, degradate, pășuni și fînețe și în zone de deal și podiș. Crește solitar sau în grupuri mici. Specie protejată în Rezervația peisajistică „Trebujeni”.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Toate părțile plantei sunt otrăvitoare. Planta are utilizări medicinale mai ales în tratamentul maladiilor cardiace și narcologice. Este specie ornamentală, folosită la decorarea gazoanelor în parcuri și a balcoanelor.

Frecvența și factorii limitativi: Specie inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Asupra populației influențează negativ schimbări ale mediului de răspîndire.

Asplenium ruta-muraria L. – Ruginiță
Ordinul Cyatheales, Familia Aspleniaceae,
Genul Asplenium

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, pînă la 20 cm înălțime. Înflorește în iunie-iulie.

Habitatul: Vegetează prin locuri umede, pe stînci deschise sau pante calcaroase împădurite, prin ruini și pe garduri de piatră vechi. Crește în grupuri mici.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos silvic. Se consideră plantă otrăvitoare. Planta are utilizări medicinale dar mai des decorative fiind des parte componentă a alpinariilor edificate .

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară în flora spontană a Republicii Moldova. Asupra populației influențează negativ schimbări ale mediului de răspîndire.

Asparagus officinalis L. – Sparanghel medicinal

Ordinul Asparagales, Familia Asparagaceae,
Genul Asparagus

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, înălțime 40 – 120 cm. Înflorește în iunie-iulie și fructifică în august - septembrie.

Habitatul: Vegetează prin păduri de stejar, la margini de pădure, în poieni, pajiști de luncă, stepe, câmpii, livezi, rar pe versanți calcaroși. Crește solitar sau în grupuri mici.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în păduri de gorun și stejar. Plantă medicinală, decorativă, comestibilă, furajeră, conține ulei.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea locurilor naturale de creștere diminuează efectivul speciei.

Asparagus tenuifolius Lam. – Umbra iepurei

Ordinul Asparagales, Familia Asparagaceae,
Genul Asparagus

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, înălțime 30 – 100 cm. Înflorește în aprilie - mai și fructifică în iunie - iulie.

Habitatul: Vegetează prin păduri de stejar și de gorun, în poieni și tufărișuri umbroase, mai rar pe stîncării calcaroase. Crește în grupuri mici și foarte rar solitar.

Rolul în natură și viața omului: Se colectează pentru buchete, se utilizează la amenajarea spațiilor verzi. Specie decorativă datorită culorii verde-deschis a frunzelor și fructelor roșii. Conține glucide și tanine.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Colectarea excesivă duce la diminuarea efectivului speciei.

Asparagus verticillatus L. – Sparanghel verticilat

Ordinul Asparagales, Familia Asparagaceae,
Genul Asparagus

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, înălțime 75 – 200 cm. Înflorește în iunie - iulie și fructifică în august - septembrie.

Habitatul: Vegetează în tufărișuri, poieni și rariști de pădure, mai rar pe stîncării. Crește solitar sau în grupuri mici de pînă la 10 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Plantă decorativă foarte atractivă în perioada fructificării. Fructul servește drept hrană pentru păsări.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege.

Astragalus pubiflorus D.C. – Coșaci pubiflor

Ordinul Fabales, Familia Fabaceae, Genul Astragalus

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, de stepă, înălțime 10 – 20 cm. Înflorește în mai - august și fructifică în iunie - septembrie.

Habitatul: Vegetează pe pante stepice, în poienile pădurilor de stejar pufos, pe substraturi pietroase, calcaroase. Se întâlnește sporadic, solitar sau în grupuri de 2-3 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Component al stratului ierbos al fitocenozelor de stepă, cu rol de menținere a echilibrului ecologic și funcționalității ecosistemelor de stepă. Plantă furajeră.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea habitatelor și pășunatul excesiv cauzează diminuarea efectivului speciei.

Athýrium filix-fémina L. – Fimina

Ordinul Cyatheaales, Familia Athyriaceae, Genul Athýum

Particularitățile speciei: Plantă viguroasă perenă, cu înălțime de 30 - 100 cm. Fructifică în iunie - septembrie.

Habitatul: Vegetează în locuri semi - umbrite, puțin umede din păduri, liziera pădurii, pășuni și malurile râurilor. Specia este foarte rezistentă la îngheț. Se întâlnește sporadic, solitar sau în grupuri de 2 - 3 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în pădurile de gorun. Plantă medicinală cu spectru larg de acțiune și aspect decorativ.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce – Căpșunică

Ordinul Orchidales, Familia Orchidaceae,
Genul Cephalanthera.

Particularitățile speciei: Plantă perenă, cu înălțime de 20 - 60 cm. Înflorește în mai – iunie. Fructifică în iulie - august.

Habitatul: Crește în păduri de fag, păduri de gorun cu fag, gorun cu tei și frasin, stejar și carpen. Se întâlnește solitar sau în grupuri de 3-10 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în păduri de gorun, stejar și fag. Plantă decorativă, toxică, medicinală.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, disrugerea solului, culesul florilor pentru buchete și ierbarizarea influențează negativ asupra speciei.

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch – Căpșuniță longifolie (Buruiană-de-junghi)

Ordinul Orchidales, Familia Orchidaceae,
Genul Cephalanthera.

Particularitățile speciei: Plantă perenă, cu înălțime de 15 - 60 cm. Înfloarește în mai – iunie. Fructifică în august -septembrie.

Habitatul: Crește în păduri de fag, păduri de gorun cu fag, gorun, de stejar - pedunculat. Se întâlnește solitar sau în grupuri de 3-10 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în păduri de gorun, stejar și fag. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Plantă rară vulnerabilă, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea habitatelor naturale prin defrișare diminuează efectivul speciei.

Cephalanthera rubra (L.) Rich. – Căpșunică roșie

Ordinul Orchidales, Familia Orchidaceae,
Genul Cephalanthera.

Particularitățile speciei: Plantă perenă, cu înălțime de 20-65 cm. Înfloarește în mai – iunie. Vegetează pînă la sosirea înghețurilor.

Habitatul: Crește în păduri de gorun cu fag, stejar – peduncular cu carpen. Se întâlnește solitar sau în grupuri de 1 - 2 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în păduri de gorun cu fag, stejar – peduncular cu carpen. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii critic periclitate, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Crocus reticulatus Stev. ex Adam. – Șofrănel
Ordinul Liliales, Familia Iridaceae, Genul Crocus

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, cu înălțime de 5 - 15 cm, caracteristică pentru locurile deschise și semiumbrite. Înflorește în martie – aprilie timp de 20 - 25 zile.

Habitatul: Vegetează în stepe și în poienile pădurilor de stejar. Formează pîlcuri sau grupuri mici.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă care se utilizează la amenajarea spațiilor verzi în parcuri, scoare, grădini. Florile conțin uleiuri eterice, folosite ca condiment și colorant alimentar.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de plante rare.

Cypripedium calceolus L. - Papucul doamnei
Ordinul Orchidales, Familia Orchidaceae,
Genul Cypripedium.

Particularitățile speciei: Plantă perenă, entomofilă, cu înălțime de 15 - 50 cm. Înflorește în aprilie - mai. Fructele se maturizează în august. Se înmulțește prin semințe și vegetativ prin rizomi. Atinge maturitatea reproductivă la 15 - 17 ani.

Habitatul: Crește solitar, sau în grup de 2 - 7 exemplare, în padurile cu stațiuni revene și reavăn - jilave de gorun cu fag, de gorun cu carpen și de stejar – peduncular.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă. Este consumată de animale.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii critic periclitare, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova, și în anexele Convenției de la Berna. Tăierea arborilor periclitează efectivul speciei.

Dentaria glandulosa Waldst. et Kit - Colișorul glandulos
Ordinul Capparales, Familia Brassicaceae, Genul Dentaria

Particularitățile speciei: Plantă hemiefemeroidă. Ciclul vegetal se desfășoară primăvara timpuriu. Înflorește în martie - mai. Fructele se coc în mai-iunie. Se înmulțește prin rizomi, mai rar prin semințe.

Habitatul: Asociațiile pădurilor revene umbroase de gorunet cu fag, arțar și carpen, pe soluri cenușii și brune. Crește în grupuri, formînd pîlcuri cu suprafața de 1 - 10 m.p. și mai mult.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Dentaria quinquefolia Bieb. - Colțișor pentafoiat
Ordinul Capparales, Familia Brassicaceae, Genul Dentaria

Particularitățile speciei: Plantă hemiefemeroidă. Ciclul vegetal se desfășoară primăvara timpuriu. Înflorește în mai. Fructele se coc în iunie. Se înmulțește prin rizomi, prin semințe.

Habitatul: Asociațiile pădurilor revene umbroase de gorunet cu fag, arțar și carpen, pe soluri cenușii și brune. Crește în grupuri sau solitar.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Doronicum hungaricum Reichenb. Fil. - Iarba ciutei
Ordinul Capparales, Familia Asteraceae,
Genul Doronicum

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înfloarește în mai-iunie, fructele se coc în iulie. Se înmulțește prin semințe și rizomi.

Habitatul: Fitocenozele pădurilor de goruneturi cu tei și scumpie, stejăreturile cu stejar pufos, pedunculat cu mesteacăn și cireș. Crește sub coronamentul arboreturilor rare, prin poiene, tufișuri, pe cernoziomuri, soluri cenușii și pe substraturi calcaroase – pietroase. Specia se întâlnește în grupuri mici izolate.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie vulnerabilă, atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Este protejată în rezervația peisagistică Trebujeni. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Dryopteris carthusiana H.P. Fuchs - Ferigă cartuziană
Ordinul Dryopteridales, Familie Dryopteridaceae,
Genul Dryopteris

Particularitățile speciei: Plantă cu frunze hibernante ce apar în mai, se dezvoltă în timpul verii și se usucă în vara următorului an. Sporangii apar în mai, sporii se maturizează în iulie - august.

Habitatul: Fitocenozele pădurilor de stejăret cu mesteacăn și pădurilor de gorun cu fag. Cresc în număr de 20-30 exemplare, izolat.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, uscarea stejarilor determină diminuarea efectivului speciei.

**Dryopteris caucasica (A.Br.) Fraser-Jenkins et Corley -
Ferigă**

Ordinul Dryopteridales, Familie Dryopteridaceae,
Genul Dryopteris

Particularitățile speciei: Plantă perenă, înălțime de pînă la 60 - 100cm. Se înmulțește prin spori.

Habitatul: Biotopuri umede, păduri de fag cu gorun, stînci împădurite. Crește solitar sau formează grupuri mici.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii rare incluse în Legea privind ariile protejate. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Dryopteris filix-mas (L.) Schott – Ferigă comună

Ordinul Cyatheaales, Familie Polypodiaceae,
Genul Dryopteris

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, 20 - 150 cm înălțime. Perioada de vegetație mai -august, sporular-ea iunie - august.

Habitatul: Se dezvoltă pe biotopuri umede, păduri de fag și stejar, umbrite, pe soluri bogate în humus, pe pereții interni ai fântânilor.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos în pădurile de carpen și stejar. Plantă decorativă și medicinală, toxică, folosită în medicina tradițională pentru eliminarea paraziților intestinali.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, ocrotită de stat. Condițiile ecologice nefavorabile influențează diminuarea numărului de indivizi.

Epipactis atrorubens (Hoffm.) Bess. – Dumbrăviță

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae, Genul Epipactis

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, 20 - 80 cm înălțime. Perioada de înflorire lunile iunie – iulie.

Habitatul: Se întâlnește în pădurile de gorun și de stejar. Preferă soluri bazice spre neutrale și locuri uscate mai însorite. Crește de asemenea pe soluri cu substrat calcaros.

Rolul în natură și viața omului: Specie decorativă ca și majoritatea orhidaceelor.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, ocrotită de stat. Condițiile ecologice nefavorabile influențează diminuarea numărului de indivizi. Colectarea ei este interzisă.

Epipactis latifolia - Dumbrăviță latifolie

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae, Genul Epipactis

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înălțime - 30 - 80 cm, înflorește în iulie. Înmulțire generativă și vegetativă. Specie mezofilă, mezotemă, slab acid-neutrofilă. Crește pe solurile revene.

Habitatul: Vegetează în păduri de gorun și de stejar pedunculat. Crește solitar sau în grupuri mici din 2 - 5 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă. Servește ca sursă de hrană pentru animalele sălbatice.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară. Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distribuția locurilor de creștere periclitează efectivul speciei.

Epipactis purpurata Smith. - Mlăștinița purpurie

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae, Genul Epipactis

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înfloarește în august. Înmulțire prin semințe și vegetativă. Perioada de dezvoltare de la apariția plantelor pînă la formarea semințelor durează câțiva ani.

Habitatul: Vegetează în păduri de gorunet cu fag, gorunet cu tei, frasin și carpen; de stejăret cu arțar și carpen; de stejăret cu mesteacăn și cireș. Crește solitar sau în grupuri mici din 3 - 8 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară. Atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea locurilor de creștere, tăierea pădurilor periclitează efectivul speciei.

Fritillaria meleagroides L. – Lalea pestriță

Ordinul Liliales, Familie Liliaceae, Genul Fritillaria

Particularitățile speciei: Plantă perenă, mezohigrofilă, cu înălțime - pînă la 50 cm, înfloarește în aprilie – mai.

Habitatul: Vegetează în păduri de stejar din lunci pe suprafețele umede.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă cu numeroase forme de cultură. Este folosită pentru amenajarea spațiilor verzi.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, ocrotită de stat. Atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Ca specie vulnerabilă este protejată în cadrul Ariei protejate Trebujeni. Condițiile ecologice nefavorabile, defrișarea pădurilor influențează diminuarea numărului de indivizi.

Galanthus nivalis L. – Ghiocel alb
Ordinul Amaryllidales, Familie Amaryllidaceae,
Genul Galanthus

Particularitățile speciei: Plantă perenă, efemeroidă. Înălțime - 10 - 30cm. Înflorește în februarie-martie. Fructifică în martie - aprilie.

Habitatul: Vegetează frecvent în partea de jos a versanților cu păduri revene de stejar pedunculat. Crește sporadic cu o abundență de 1 - 2 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Se cultivă ca plantă decorativă. Frunzele conțin alcaloizi toxici. Servește ca sursă de hrană pentru animale, bulbii sunt consumați de mistreți.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, cu statut de specie vulnerabilă, ocrotită de stat. Atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Smulgerea plantelor cu bulb, tăierea pădurilor influențează diminuarea numărului de indivizi.

Gypsophila glomerata Pall. Ex Adams. – Ghipsoriță glomerată

Ordinul Caryophyllales, Familie Caryophyllaceae,
Genul Gypsophila

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă, de stepă. Înflorește în iunie - iulie. Se înmulțește prin semințe și prin înrădăcinarea lăstarilor aeriени.

Habitatul: Vegetează pe pante calcaroase aride, abrupte cu înveliș ierbos rar. Crește solitar, sau în grupuri mici.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a asociațiilor ierboase ale fitocenozelor de stepă. Oferă un efect ornamental deosebit, fiind indicată în aranjamentele florale.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată. Se întâlnește lângă satul Trebujeni, r.Orhei. Atribuită la categoria de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale ca urmare a activității omului determină diminuarea efectivului speciei.

Lathyrus venetus (Miller) Wohlf. – Linte albăstruie
Ordinul Fabales, Familie Fabaceae, Genul Lathyrus

Particularitățile speciei: Plantă perenă, cu înălțime de 20 - 40 cm, înflorește și fructifică în mai - iulie.

Habitatul: Vegetează în poieni, liziere și rariști de pădure.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, ocrotită de stat. Condițiile ecologice nefavorabile, defrișarea pădurilor influențează diminuarea numărului de indivizi.

Lilium martagon L. – Crin de pădure
Ordinul Liliales, Familie Liliaceae, Genul Lilium

Particularitățile speciei: Plantă perenă, erbacee, bulbiferă. Înălțimea pînă la 60 - 120 cm. Înflorește în mai - iunie, înmulțire generativă și vegetativă. Preferă soluri ușoare, bogate în humus, terenuri protejate de vînturi.

Habitatul: Vegetează în păduri de stejar pedunculat și de gorun. Crește solitar.

Rolul în natură și viața omului: Este utilizată ca plantă decorativă în grădini și parcuri. Plantă tinctorială, servește pentru vopsirea lînii în culoare neagră. În medicina populară este folosită ca diuretic. Plantă meliferă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară. Distrugerea habitatelor, colectarea florilor, a bulbilor reduc frecvența crinului-de-pădure.

Listera ovata (L.) R. Br. - Buhăieș (Listeră)

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae, Genul Listera

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înălțime 30 - 50 cm. Înflorește în mai - iunie. Se înmulțește vegetativ.

Habitatul: Vegetează în stațiuni revene și reavăn-umede ale pădurilor de gorun cu fag, stejar cu plop și salcie, zăvoaie. Crește solitar sau în grupuri mici din 2 - 10 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Indicator al stațiunilor umede.

Frecvența și factorii limitativi: Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea locurilor de creștere periclitează efectivul speciei.

Lunaria rediviva L. - Lopătea

Ordinul Scrophulariales, Familia Brassicaceae, Genul Lunaria

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Lăstarii e dezvoltă în martie-aprilie. Înflorește în mai-iunie. Fructele se coc în iulie – august. Se înmulțește prin rizomi și prin semințe.

Habitatul: Asociațiile pădurilor revene de făget și stejăret cu arțar și carpen, vegetează în stațiuni umbrite. Crește în grupuri mici de 5 - 10 plante.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos al ecosistemelor silvice.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară. Atribuită la categoria de specii rare incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Maianthemum bifolium F.W. Schmidt - Lăcrimița bifolie

Ordinul Asparagales, Familia Ruscáceae,
Genul Maianthemum

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înălțimea 12 - 25 cm. Înfloarește în mai – iulie. Se înmulțește vegetativ prin divizarea rizomilor. Înfloarește în al 3-lea și al 4-lea an de viață.

Habitatul: Crește în pădurile de gorun și carpen pe soluri cenușii și pe proeminențele șisturilor negre cu fosforați. Crește în grupuri mici de 1 - 40 plante.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos.

Frecvența și factorii limitativi: Atribuită la categoria de specii rare incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea pădurilor, distrugerea solului, distrugerea habitatelor naturale determină diminuarea efectivului speciei.

Orchis purpurea Huds. - Poroinic purpuriu

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae, Genul Orchis

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înfloarește în mai. Înălțime – 30 - 65 cm. Se înmulțește prin semințe care se coc în iulie-august.

Habitatul: Crește în stațiuni revene din păduri de gorun cu fag, de gorunet cu carpen și gorunet cu tei și frasin, adesea în pădurile de stejar cu carpen. Crește solitar sau în grupuri mici de 1 - 2 exemplare în stejărete luminoase.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos din pădurile de gorun și de stejar pedunculat. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea locurilor de creștere, defrișarea pădurilor periclitează efectivul speciei.

Paris quadrifolia L. – Dalac

Ordinul Dioscoreales, Familie Trilliaceae, Genul Paris

Particularitățile speciei: Plantă silvică, perenă. Înălțime pînă la 30 cm. Înflorește în mai - iunie.

Habitatul: Crește în stațiuni revene și reavăn-jilave, pe soluri umede și bogate în humus din păduri de gorun cu fag și stejar pedunculat.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a stratu-lui ierbos din pădurile de gorun și de stejar pedunculat. Plantă decorativă. Toate organele plantei sunt toxice.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea locurilor de creștere diminuează efectivul speciei.

Platanthera bifolia (L.) Rich – Vioreaua Noptii

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae,
Genul Platanthera

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înălțime 20 - 40 cm. Înflorește în mai - iunie. Se înmulțește vegetativ și generativ.

Habitatul: Vegetează în stațiuni revene și reavăn-umede ale pădurilor de gorun și de stejar - pedunculat. Crește solitar sau în grupuri mici din 2 - 3 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Constituent al învelișului ierbos. Plantă decorativă.

Frecvența și factorii limitativi: Plantă rară. Este inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea arboretelor, culesul florilor de către populație, pășunatul reduc efectivul speciei.

**Platanthera chlorantha (Cust.) Reichenb. –
Viorea nopții verzuie**

Ordinul Orchidales, Familie Orchidaceae,
Genul Platanthera

Particularitățile speciei: Plantă perenă. Înălțime 30-60 cm. Înflorește în mai-iunie.

Habitatul: Crește în stațiuni revene și reavăn-jilave din păduri de gorun cu fag și stejar pedunculat. Crește solitar sau în grupuri mici de 2-3 exemplare.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a straturii ierbos din pădurile de gorun și de stejar pedunculat cu carpen. Plantă decorativă. Se folosește în medicina tradițională.

Frecvența și factorii limitativi: Specie rară, inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea locurilor de creștere, colectarea florilor, pășunatul diminuează efectivul speciei.

**Schivereckia podolica (Bess.) Andrz. –
Șiverechie podoliană**

Ordinul Brassicales, Familie Brassicaceae,
Genul Schivereckia

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă. Înălțime 8-25 cm. Înflorește în aprilie-mai. Fructele se coc în mai – iunie.

Habitatul: Crește pe stânci calcaroase. Vegetează prin fisuri formând grupuri.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a ecosistemelor petrofite.

Frecvența și factorii limitativi: Specie vulnerabilă, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea locurilor de creștere din cauza extracției pietrei de construcție diminuează efectivul speciei.

Sorbus domestica L. – Scoruș

Ordinul Rosales, Familie Rosaceae, Genul Sorbus

Particularitățile speciei: Arbore pomicol. Înălțime 7 - 13 m. Înfloarește în mai - iunie. Fructele se coc în septembrie – octombrie. Fructifică de la vârsta de 13 – 15 ani.

Habitatul: Asociațiile de gorunet, mai ales fitocenoze cu tei și frasin, altitudinea de 250 – 270 m, pe sol cenușiu și cenușiu-închis. Crește solitar în componența etajelor întii și doi ale arboretului.

Rolul în natură și viața omului: Se cultivă ca pom fructifer. Fructele se folosesc în alimentație și industria alimentară. Arbore decorativ cu lemn prețios folosit în industria mobilei.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Creșterea speciei la limita arealului și activitatea antropică diminuează efectivul speciei.

Scopolia carniolica Jacq. – Mutulică

Ordinul Solanales, Familie Solanaceae, Genul Scopolia

Particularitățile speciei: Plantă erbacee, perenă. Înălțime 15 - 50 cm. Înfloarește în aprilie-mai.

Habitatul: Crește în păduri în locuri umede și umbroase, prin tufărișuri. Crește în pîlcuri și mai rar solitar.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a stratului ierbos din pădurilor revene de fag și de stejar pedunculat cu carpen. Plantă toxică. Se folosește în medicina tradițională pentru obținerea atropinei, scopolaminei.

Frecvența și factorii limitativi: Specie vulnerabilă, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea locurilor de creștere diminuează efectivul speciei.

Sempervivum ruthenicum Schnittsp. – Urechelniță

Ordinul Saxifragales, Familie Crasulaceae,
Genul Sempervivum

Particularitățile speciei: Plantă succulentă, perenă. Vegetează numai în condiții de iluminare puternică. Înflorește în iulie-august. Fructele se coc în august – septembrie.

Habitatul: Crește pe stânci dezgolite din partea superioară a versanților. Vegetează prin fisuri.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a ecosistemelor petrofite.

Frecvența și factorii limitativi: Specie vulnerabilă, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Distrugerea locurilor de creștere din cauza extracției pietrei de construcție și de var diminuează efectivul speciei.

Sorbus torminalis L. – Sorb

Ordinul Rosales, Familie Rosaceae, Genul Sorbus

Particularitățile speciei: Arbore indigen, de pădure. Înălțime 15 m. Înflorește în mai. Fructele se coc în septembrie – octombrie. Fructifică de la vârsta de 15 – 20 ani. Longevitate – 100 – 200 ani

Habitatul: Asociațiile de gorunet, crește pe sol cenușiu și cenușiu-închis. Crește solitar sau în grupuri de 2 - 3 arbori în componența etajului doi ale arboretului.

Rolul în natură și viața omului: Se cultivă ca pom fructifer. Fructele bogate în substanțe biologice active și vitamine se folosesc în alimentație și industria alimentară la fabricarea gemurilor, siropului. Arbore cu lemn prețios, dur, ușor de prelucrat. Impresionează prin înflorire și frunziș viu colorat.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Nomenclatorul speciilor rare ocrotite prin lege. Distrugerea habitatelor, tăierile ilicite diminuează efectivul speciei.

Staphyllea pinnata L. – Clocotici

Ordinul Sapindales, Familie Staphyleaceae,
Genul Staphyllea

Particularitățile speciei: Arbust de 5 m înălțime. Primele frunze apar la începutul lui mai, spre sfârșitul lunii înflorește. Fructele se coc în august. Planta rezistă la frig și secetă.

Habitatul: Crește pe pante calcaroase, în păduri de stîncării, tufărișuri, stejărete, făgete în componența subarboretului. Preferă soluri cenușii de pădure ori cernoziomuri degradate.

Rolul în natură și viața omului: Component a subarboretului forestier. Semințele conțin 40 % ulei gras. Mugurii se folosesc în alimentație. Plantă decorativă folosită la crearea de spații verzi.

Frecvența și factorii limitativi: Specie ocrotită prin lege, introdusă în Nomenclatorul speciilor rare ale Republicii Moldova. Distrugerea biotopurilor în urma defrișării pădurii diminuează efectivul speciei.

Stipa lessingiana Trin. et Rupr. – Negară

Ordinul Poales, Familie Poaceae, Genul Stipa

Particularitățile speciei: Plantă perenă, erbacee. Înflorește în aprilie – mai în orele de dimineață când temperatura este de 6 - 7 grade și umiditatea de 80 - 85%. Specie rezistentă la secetă și arșiță.

Habitatul: Vegetează pe versanți însoriți, uscați, în pajiști stepice și în poienile pădurilor de stejar pufos.

Rolul în natură și viața omului: Plantă furajeră, preferată de animale înainte de înflorire, bună pentru fînețe. Se folosește pentru aranjarea buchetelor și amenajarea gazonanelor.

Frecvența și factorii limitativi: Specie ocrotită prin lege, introdusă în Nomenclatorul speciilor rare ale Republicii Moldova. Valorificarea terenurilor, pășunatul excesiv și cositul diminuează efectivul speciei.

Tulipa biebersteiniana Schult. et Schult. fil. – Lalea
Ordinul Liliales, Familie Liliaceae, Genul Tulipa

Particularitățile speciei: Plantă perenă, erbacee. Înălțimea de 20 - 50 cm. Înfloarește în aprilie – mai, iar la sfârșitul lui mai – începutul lunii iunie vegetarea se sfârșește prin uscarea plantelor și diseminarea semințelor.

Habitatul: Vegetează în pădurile de stejar pedunculat și de gorun.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a fitocenozelor pădurilor naturale de stejar. Plantă decorativă, utilizată în horticultură.

Frecvența și factorii limitativi: Specie ocrotită prin lege, introdusă în Nomenclatorul speciilor rare ale Republicii Moldova. Defrișarea, pășunatul excesiv, colectarea florilor pentru buchete diminuează efectivul speciei.

Veratum nigrum L. – Strigoaie
Ordinul Liliales, Familie Liliaceae, Genul Veratum

Particularitățile speciei: Plantă silvică, perenă. Înălțimea de până la 130 cm. Înfloarește în iunie – august.

Habitatul: Vegetează în pădurile de stejar pedunculat cu cireș și mesteacăn, în stațiuni revene și reavăn-umede. Se întâlnește sporadic și se caracterizează printr-o abundență nu prea mare.

Rolul în natură și viața omului: Componentă a fitocenozelor pădurilor naturale de stejar.

Frecvența și factorii limitativi: Specie ocrotită prin lege, introdusă în Nomenclatorul speciilor rare ale Republicii Moldova. Defrișarea pădurilor diminuează efectivul speciei.

Viburnum opulus L. – Călin

Ordinul Dipsacales, Familie Viburnaceae, Genul Viburnum

Particularitățile speciei: Arbust. Înălțimea de 2 – 5m. Înfloarește în luna mai. Maturizarea fructelor are loc în luna august. Fructificarea începe de la 3 - 4 ani de viață.

Habitatul: Este răspândit sporadic prin pădurile de luncă, la poalele pantelor, prin vâlcele, liziere și luminișuri și în lungul râurilor.

Rolul în natură și viața omului: Component a subarboretului forestier. Contribuie la dezvoltarea ecosistemelor palustre. Fructele și frunzele sunt folosite în medicina populară. Fructele sunt comestibile după căderea brumei. Arbust ornamental, este cultivat în parcuri și grădini publice.

Frecvența și factorii limitativi: Specie ocrotită prin lege, introdusă în Nomenclatorul speciilor rare ale Republicii Moldova. Defrișarea pădurilor diminuează efectivul speciei.

Specii periclitare de faună

Diversitatea specifică a faunei este reprezentată de 11 specii de amfibieni, 10 specii de reptile, 109 specii de păsări, 41 de specii de mamifere, 110 specii de coleoptere și 51 specii de fluturi.

Entomofauna (insecte)

Teritoriul viitorului Parc Național "Orhei" dispune de o entomofaună bogată și de mare valoare. Cele mai importante dintre insectele semnalate le constituie speciile incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova și diferite "Liste Roșii" la nivel european și mondial. Astfel pe teritoriul studiat au fost depistate 14 specii din Cartea Roșie a Republicii Moldova – *Calosoma sycophanta*, *Carabus clathratus*, *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Oryctes nasicornis*, *Lucanus cervus*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Acherontia atropos*, *Saturnia pyri*, *Dolbina elegans*, *Iphiclides podalirius*, *Parnassius mnemosyne*, *Zerynthia polyxena*, *Xylocopa valga*, 4 specii din "Lista Roșie Mondială" – *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Osmoderma barnabita*, *Formica rufa*, o specie de fluturi din Lista Europeană – *Parnassius mnemosyne*, 6 specii din convenția de la Berna – *Cerambyx cerdo*, *Osmoderma eremita*, *Cucujus cinnaberinus*, *Lucanus cervus*, *Parnassius mnemosyne*, *Zerynthia polyxena* și 8 specii incluse în Anexele II și IV la Directiva Consiliului Europei – *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Osmoderma eremita*, *Cucujus cinnaberinus*, *Lucanus cervus*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Parnassius mnemosyne*, *Zerynthia polyxena*.

Cea mai mare valoare dintre insectele semnalate le constituie speciile incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova și diferite "Liste Roșii" la nivel european și mondial. Astfel pe teritoriul studiat au fost depistate 14 specii din Cartea Roșie a Republicii Moldova, 4 specii din "Lista Roșie Mondială", o specie de fluturi din Lista Europeană, 6 specii - din convenția de la Berna și 8 specii incluse în Anexele II și IV la Directiva Consiliului Europei (Tabelul 3).

Tot aici este de menționat faptul, că pe teritoriul viitorului parc se întâlnesc 18 specii de insecte din Lista

Operațională națională – taxonii amenințați cu dispariția și care se află în vizorul specialiștilor ca "pretendenți" de a fi incluși în viitoarea ediție a Cartii Roșie a Republicii Moldova.

Amfibieni

Unul din componentele indispensabile ale faunei îl constituie amfibienii, care în urma degradării ecosistemelor naturale prezintă o diversitate scăzută. În ultimele decenii, în zona Codrilor Centrali au dispărut micropopulații sau și-au redus efectivul așa specii ca Izvoarăș-cu-abdomen-roșu (*Bombina bambina*), Brotacel (*Hyla arborea*), Broasca-roșie-de-pădure (*Rana dalmatina*), Triton crestat (*Triturus cristatus*), Triton comun (*Triturus vulgaris*). Acest proces a continuat și la nivel regional și continental. O serie de specii de amfibieni: Triton crestat (*Triturus cristatus*), Triton comun (*Triturus vulgaris*), Broasca-râioasă-verde (*Bufo viridis*), Izvoarăș-cu-abdomen-roșu (*Bombina bambina*), Buhai de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*), Brotacel (*Hyla arborea*), Broasca-roșie-de-pădure (*Rana dalmatina*), Broasca-de-iarbă (*Rana temporaria*) au fost incluse în lista speciilor protejate a Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (Berna, 1979).

Reptile

Pe teritoriul Parcului Național Orhei populează 10 specii de reptile din 14 întâlnite în republică. Din ele 4 specii sau sunt comune, una este rară și 5 specii sunt incluse în Cartea Roșie a Moldovei.

Ariile de răspândire a reptilelor pe teritoriul Parcului Național Orhei diferă de la o specie la alta, de la terenuri acoperite cu vegetație silvică pînă la biotopul acvatic al râului Răut. Din cele trei specii de șopârle înregistrate în Parcului Național Orhei șopârta apodă (*Anguis fragilis*) preferă pădurile de foioase, însă poate fi întâlnită prin poienele însorite cu un înveliș bogat în frunziș unde se ascunde. Speciile de șarpi: vipera comună (*Vipera berus*), șarpele de alun (*Coronella austriaca*), șarpele-lui-Esculap (*Elaphe longissima*) și șarpele-cu-abdomen-galben

(*Coluber jugularis*) sunt incluse în Cartea Roșie a Moldovei.

Păsări

În rezultatul cercetărilor avifauniste efectuate pe teritoriul Parcului Național Orhei în anii 2009-2010 s-a stabilit componența specifică constituită din 109 specii de păsări din 13 ordine (38,8% din avifauna republicii): Ci-coniformes – 4 specii, Anseriformes – 3, Falconiformes – 8, Galliformes – 3, Gruiformes – 3, Charadriiformes – 3, Columbiformes – 4, Cuculiformes – 1, Strigiformes – 4, Caprimulgiformes -1, Coraciiformes – 3, Piciformes – 7, Paseriformes – 65 specii. După modul de folosire a teritoriului avifauna este compusă din: 93 specii clocitoare (inclusiv 34 specii sedentare), 5 specii migratoare, care în perioada pasajului de primăvară – toamnă se opresc pe scurt timp în zona Parcului, 9 specii oaspeți de iarnă sosite din regiunile nordice.

O atenție sporită o prezintă păsările răpitoare de zi care sunt prezentate prin 5 specii comune, dintre care șorecarul încălțat este oaspete de iarnă, 2 rare și 1 foarte rară, acvila mică, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Deficitul de hrană în teritoriu determină comportamentul unor specii, ca șorecarul comun, șorecarul încălțat, uliul porumbar de a ataca păsările domestice ceea ce provoacă conflict cu populația și cu lucrătorii silvici.

Mamifere

Studiul recent al faunei de mamifere a permis evidența a 41 de specii din 6 ordine ceea ce alcătuiește 55,4% din 74 de specii întâlnite pe teritoriul republicii. Cel mai numeros este ordinul Rodenția, cu 17 specii, urmat de ordinul Carnivora, cu 8 specii, ordinul Chiroptera – 7 specii, ordinul Insectivora – 6 specii, Artiodactyla – 2 specii și Lagomorpha- 1 specie. Fauna de mamifere din zona Parcului face parte din zona pădurilor de foioase. Numai Rezervația natural-culturală Orheiul Vechi cu peisajul său stâncos, stepic și acvatic prezintă condiții deosebite pentru mamiferele insectivore, chiroptere, rozătoare și carnivore.

O problemă majoră pe întreaga suprafață a parcului

o constituie numărul extraordinar de mare de vulpi, care depășește de 15-20 de ori densitatea optimală de 1-2 indivizi/1000 ha, ce cauzează pierderi mari în fauna Parcului, distrugând chiar și juvenili de mistreț și căprior.

Lucanus cervus Linnaeus, 1758 – Rădașca

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Lucanidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul alungit, masiv, negru cu luciu mat, mandibulele și elitrele masculilor brune-castanii. Ciclul reproductiv durează 5-6 ani, în funcție de factorii climatici. Gandacii tineri apar toamna, însă nu parasesc camera larvară până în primavara următoare. În decursul zilei adulții pot fi observați pe trunchiurile stejarilor și altor arbori hrănindu-se cu seva ce se scurge din crăpăturile scoarței acestora. Zboară în amurg în decursul perioadei mai-iulie.

Habitatul: Pădurile bătrâne cu esențe de foioase, preponderent de cvercinee. Larva se dezvoltă în lemnul putrezit al diferitor esențe cu frunze căzătoare (stejar, frasin, etc.), hrănindu-se cu acesta.

Rolul în natură și viața omului: Specie saproxilică, descompune lemnul.

Frecvența și factorii limitativi: Efectivul scade din cauza distrugerii locurilor de trai (pădurile seculare), a tratării pădurilor cu pesticide, a colectării excesive a speciei de către amatori.

Oryctes nasicornis Linnaeus, 1758 –

Caraban, gândacul-rinocer

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Scarabaeidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul robust, alungit, partea sa dorsală este glabră, castanie mai mult sau mai puțin închisă, cu luciu de lac, iar partea ventrală castanie-roșcată, cu pubescență roșcată. Ciclul reproductiv durează 4 ani. Larvele se dezvoltă în composturi vegetale și materii vegetale în descompunere, deseori în lemnul putrezit al diferitor esențe cu frunze căzătoare. Se hrănește cu rădăcinile diferitor plante. Adulții sunt activi în decursul perioadei aprilie-august și supraviețuiesc doar un singur an.

Habitatul: Adulții preferă composturi, material vegetal în descompunere, uneori lemn putred. Specia a fost semnalată zburînd la sursele de lumină.

Rolul în natură și viața omului: Specie saproxilică, descompune lemnul.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie. Ca specie saproxilică rară a fost introdusă în Anexa II a Convenției Berna și în lista speciilor saproxilice indicatori, elaborată de Consiliul Europei.

Morimus funereus Mulsant, 1863 – Croitorul cenușiu
Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Cerambycidae

Particularitățile morfobiologice: Capul are o punctuație puternică, mai deasă pe frunte. Ochii sunt marginiți cu perișori culcați, galbeni. Antenele au articole neinelate. Corpul este negru, partea sa dorsală prezintă o pubescentă foarte deasă culcată, cenușie-argintie, ce acoperă complet fondul. Elitrele au câte două pete catifelate, negre, dintre care una situată în treimea anterioară, iar cealaltă este postmediană, sub aceste pete fondul elitrelor nu este granulat. Antenele masculilor sunt de 1 - 1,5 ori mai lungi decât elitrele, iar la femele au aproximativ aceeași lungime ca și elitrele. Lungimea corpului – 18 - 38 mm. Adulții pot fi observați în decursul perioadei mai-iulie pe trunchiurile copacilor. Inițial larvele se dezvoltă sub scoarța fagilor și stejarilor putreziți, iar ulterior în lemnul acestora. Stadiul larvar durează nu mai puțin de 2 ani. Larvele se împușcă primăvara sau la începutul verii.

Habitatul: Adulții se întâlnesc pe trunchiurile copacilor. Larvele trăiesc sub scoarță și în lemnul arborilor uscați și al buturugilor.

Rolul în natură și viața omului: Specie ce descompune lemnul.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie.

Calosoma sycophanta Linnaeus, 1758 – Calosoma mirositoare

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Cerambycidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul lucios, partea sa dorsală este viu colorată; capul și pronotul sunt de un colorit albastru-închis, la unele exemplare cu nuanțe verzui, elitrele verzi - aurii cu reflexe roșii arămii, antenele și picioarele negre. Partea ventrală a corpului albastru-violacee cu nuanțe verzui. Lungimea corpului variază în limita 22 - 33 mm. Iernează în stadiul de adult în sol și litieră. Adulții hibernanți revin din latență la sfârșitul primăverii. Noua generație de adulți apare la sfârșitul verii – începutul toamnei și supraviețuiește în general un an, în unele cazuri – doi sau trei ani. Atât adulții, cât și larvele sunt prădători polifagi, preferând omizile păroase ale pinului și stejarului.

Habitatul: Pădurile cu esență foioasă, îndeosebi cele de cvercinee.

Rolul în natură și viața omului: Prădători polifagi iscusiți, preferențial utilizând omizile păroase.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind o specie critic periclitată.

**Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758 –
Croitorul mare al stejarului**

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Cerambycidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul negru. Partea apicală a elitrelor roșiatică-cafenie. Lungimea corpului – 23 - 55 mm. Specia se dezvoltă în lemnul stejarului, fagului, ulmului, frasinului, etc. Femela depune ouăle câte 2 - 3 în crăpăturile sau rănil scoarței. După circa 14 zile apare larva, care inițial se hrănește cu scoarță, iar apoi pătrunde în lemn. Perioada de dezvoltare (de la ou până la adult) durează de regula 3 ani, însă uneori se poate prelungi până la 5 ani. Adulții sunt nocturni și crepusculari: ziua se ascund în coroanele arborilor, scorburi, etc. Zborul are loc în lunile mai-august.

Habitatul: Pădurile seculare cu esență foioase, preferând pe cele de cvercinee.

Rolul în natură și viața omului: Specie ce descompune lemnul. De asemenea este un bun indicator al pădurilor seculare.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova este o specie periclitată, inclusă în Anexa II a Convenției Berna ca specie strict protejată.

**Carabus clathratus Linnaeus, 1761 –
Carabida cu gropițe aurii**

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Carabidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul este alungit. Lungimea corpului – 20 - 38 mm. Specie monovoltină (prezintă o generație pe an). Iernează în stadiul de adult. Femelele depun pontă primăvara sau la începutul verii, larvele eclozând peste 6 - 15 zile. Perioada de dezvoltare (de la ou până la adult) durează 1,5 - 4 luni. Specie higrofilă, se întâlnește în vecinătatea bazinelor acvatice, în locuri mlăștinoase și umbrite. Atât adulții, cât și larvele sunt prădători polifagi, consumând diferite nevertebrate (moluște, rîme, insecte). Uneori zboară la sursele de lumină.

Habitatul: Specie cu caracter hidrofil. A fost semnalată pe malurile bazinelor de apă și în mlăștini.

Rolul în natură și viața omului: Răpitor, entomofag.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie.

Osmoderma barnabita Scopoli, 1763 – Pustnicul sau gândacul sihastru

Clasa Insecta, Ordinul Coleoptera, Familia Scarabaeidae

Particularitățile morfobiologice: Corpul brun închis sau negru-cafeniu, cu luciu bronz, este punctat și glabru dorsal. Capul este impresionat dorsal la masculi, puțin convex, cu punctuație foarte deasă și rugoasă la femele. Pronotul cu două carene longitudinale mediane, fine și cu câte o tuberozitate laterală, alungită; discul pronotului cu un șant longitudinal median. Elitrele punctate des, cu rugozități la masculi și cu punctuație și rugozități mult mai fine la femele. Picioarele au tibiile anterioare cu câte 3 dinți la marginea exterioară, iar cele posterioare – cu câte 2 dinți la partea interioară. Antenele scurte și groase. Lungimea corpului – 22 - 26 mm. Perioada de dezvoltare (de la ou până la adult) durează 3 ani. Femelele depun ouăle sub scoarța arborilor bătrâni sau în scorburile acestora. Larva trăiește în lemnul putrezit al scorburilor diferitelor esențe cu frunze căzătoare (mar, par, stejar, plop). Adulții sunt activi în decursul perioadei iunie-septembrie, când pot fi observați zburînd pe diferite flori. Se întâlnesc din aprilie până în august, mai cu seamă în iulie-august. Ciclul de dezvoltare durează 3-4 ani.

Habitatul: Pădurile seculare cu esență foioasă, preferând pe cele de cvercinee.

Rolul în natură și viața omului: Specie ce descompune lemnul. De asemenea este un indicator al pădurilor seculare.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Dispare datorită defrișărilor pădurilor de cvercinee.

Callimorpha quadripunctaria Poda, 1761 – Arctiida Hera
Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Arctiidae

Particularitățile morfobiologice: Aripile anterioare au tonul fundamental negru cu nuanța verzuie-metalică, trei benzi oblice și marginea posterioară de culoare crem. Aripile posterioare sunt rosii, cu o pată marginală, două pete submarginale și una mediană, toate negre. Atît aripile anterioare, cît și cele posterioare cu franjuri. Toracele este negru, cu două benzi longitudinale crem. Abdomenul roșu, cu un rînd de puncte negre la partea sa dorsală. Anvergura aripilor – 48 - 55 mm. Specie monogoneutică (prezintă o singură generație pe an). Adulții zboară în decursul perioadei iulie-august. Se hrănesc pe inflorescențele diferitor specii de plante. Iernează în stadiul de larvă. În primăvara următoare (aprilie-mai) omizile pot fi observate pe pătlagină (*Plantago sp.*), trifoi (*Trifolium sp.*), stejar (*Quercus sp.*), fag (*Fagus sylvatica*), urzică (*Urtica sp.*) și alte specii de plante, hrănindu-se cu frunzele acestora. Larvele se împușează la suprafața solului.

Habitatul: Lizierele și poienele.

Rolul în natură și viața omului: polenizarea florilor.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întîlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie.

Acherontia atropos Linnaeus, 1758 –
Fluturile “cap-mort”

Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Sphingidae

Particularitățile morfobiologice: Anvergura aripilor – 110 - 120 mm. Aripile anterioare sunt brune-închis cu două benzi transversale dințate, late, brune-ruginii și cu cîte o pată albă mică la partea mediană. Aripile posterioare galbene-brune, cu două benzi transversale negre. Toracele este brun-închis, la partea sa dorsală cu un desen galben-brun în formă de craniu. Abdomenul este masiv, cu benzi transversale late galbene și înguste negre, partea dorsală a abdomenului cu o bandă longitudinală lată de culoare albastră. Specia prezintă două sau trei generații pe an. Adulții zboară în timpul nopții. Se hrănesc cu sucii arborilor, iar uneori intră în stupii albinelor, atrași de mirosul mierii. Migrează în fiecare an din Europa de Sud spre Nord. Specia a fost semnalată, zburînd la sursele de lumină.

Habitatul: Lizierele, fâșii forestiere de protecție, în agrocenoze preferă cultura de cartof.

Rolul în natură și viața omului: Polenizarea florilor

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întîlnește rar, cauze fiind reducerea suprafețelor de plante din familia Solanaceae, utilizare excesivă a preparatelor chimice în tratamentul culturilor agricole.

**Iphiclides podalirius Linnaeus, 1758 –
Fluturile “coada-rândunicii”**

Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Papilionidae

Particularitățile morfobiologice: Antenele sunt brune. Toracele are pe părțile laterale ale pronotului peri albi, în rest este acoperit cu solzi mărunți negri. Aripile anterioare au fondul galben-palid și sunt străbătute de 7 benzi transversale negre; nervurile sunt foarte fine. Aripile posterioare, de asemenea galbene, cu o banda mediana neagra-cenușie, au marginea externa festonată, iar cea interna ușor convexa, de culoare neagră, la partea lor posterioara este prezentă “coada” care are vârful galben; marginea externa a aripilor posterioare cu o banda lata neagra și cu un rând de pete albastre, puțin înaintea unghiului anal exista o pata ocelata neagra, cu o lunula albastra si mărginita spre interior de o pata semicirculara roșie - portocalie. În R. Moldova indivizii adulți zboară în decursul perioadelor aprilie-mai și iulie-august. Stadiul de larva durează 5-6 săptămîni. Larvele se hrănesc în special pe porumbrel (*Prunus spinosa*), dar și pe alte specii de arbuști și arbori fructiferi. Iernează în stadiul de pupa. Specie diurna.

Habitatul: Preferă pantele însorite și calde cu soluri calcaroase, pomi fructiferi, porumbari sau scoruși.

Rolul în natură și viața omului: Larvele folosesc ca drept hrană pentru răpitori. Polenizarea florilor.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Efectivul este în scădere.

**Parnassius mnemosyne Linnaeus, 1758 –
Apolonul negru sau mnemosina**

Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Papilionidae

Particularitățile morfobiologice: Fruntea e acoperită cu un smoc de peri albi. Toracele este negru, strălucitor, la masculi e acoperit cu o pătura deasă de peri albi. Aripile anterioare au marginea externă convexă, cu o bordură lată, acoperită cu solzi rari negri, desenul este reprezentat prin două pete negre: una mare și alta mică, restul aripilor fiind acoperit cu solzi albi. Aripile posterioare au câmpul anal acoperit cu solzi negri și câteva pete negre în regiunea mediană. Dimorfismul sexual este vizibil și se prezintă printr-o pilozitate abundentă a abdomenului la masculi, la femele el fiind aproape glabru. Specie monogoneitică pe toată suprafața arealului (prezintă o singura generație pe an). Indivizii adulți zboară din luna mai și până la mijlocul lunii iunie. Zborul este lent, greoi. Vizitează diferite flori pentru a se hrăni cu nectar. Larvele sunt monofage, hrănindu-se în aprilie-mai exclusiv cu frunze de brebenei (*Corydalis cava* și *C. solida*). Iernează fie în stadiul de larvă, fie în stadiul de ou în care se găsește larva formată. Crisalidarea (împuparea) decurge la suprafața solului într-un cocon din fire rare.

Habitatul: Lizierele, poiene.

Rolul în natură și viața omului: Polenizarea florilor.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie. Efectivul este în scădere ca urmare a tratării chimice a pădurilor.

Zerynthia polyxena Dennis et Schiffermuller, 1775 –
Polixenă

Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Papilionidae

Particularitățile morfobiologice: Fruntea e acoperită cu peri lungi negri și roșii. Antenele au funiculul roșcat și măciucă neagră. Toracele este negru, acoperit cu peri negri și galbeni. Aripile anterioare au fondul galben cu numeroase pete mari brune-negricioase. Aripile posterioare sunt de asemenea galbene, cu un desen marginal format din lobi negri cu o dungă galbenă, au pete negre, roșii și albastre. Abdomenul este negru, cu pete laterale roșii. Pretutindeni specia este monogoneitică (prezintă o singură generație pe an). Durata de zbor este foarte scurtă de 2-3 săptămâni în perioada aprilie-mai. Adulții vizitează inflorescențele diferitor specii de plante. Femela depune ponta de ouă pe dosul frunzelor plantei - gazdă. Larvele sunt monofage și se întâlnesc în decursul perioadei iunie-iulie exclusiv pe cucurbețică (Aristolochia), cu frunzele căreia se hrănesc. Iernează în stadiul de pupă.

Habitatul: Lizierele, poiene pe care crește cucurbețica.

Rolul în natură și viața omului: Polenizarea florilor .

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie.

Xylocopa valga Gerstaecker, 1872 – **Albina valgă**
Clasa Insecta, Ordin Hymenoptera, Familia Anthophoridae

Particularitățile morfobiologice: Corpul este negru, cu luciu metalic violet, acoperit cu perișori negri lungi. Capul masiv, aproape la fel de lat ca și toracele. La femele antenele sunt negre la partea dorsală și roșiatice la cea ventrală, iar masculii au ultimele segmente ale antenelor negre; segmentul II al antenelor este egal ca lungime cu cele două premergătoare. Picioarele sunt negre, cu pilozitate de asemenea neagră. Aripile negre, cu luciu albastrui-violet, au pterostigmă și nervurile negre. Lungimea corpului variază în limita 20 - 27 mm. Femela sapă galerii verticale de ~ 25 cm lungime în tulpinile copacilor putreziți. În aceste galerii construiește camere în care depozitează rezerve de hrană (polen și nectar). În fiecare cameră femela depune câte un ou. Larva eclozată se hrănește cu rezervele de polen și nectar. Indivizii adulți pot fi deseori observați zburând la liziera pădurilor. Specia vizitează inflorescențele diferitor plante.

Habitatul: Biotopuri de silvostepă.

Rolul în natură și viața omului: Polenizarea florilor din cultură și de flora spontană.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întâlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie.

Saturnia pyri Denis et Schiffermuller, 1775 – Fluturele “ochi de paun mare”

Clasa Insecta, Ordinul Lepidoptera, Familia Saturniidae

Particularitățile morfobiologice: Cel mai mare fluture din fauna Europei. Anvergura aripilor – 120 - 150 mm. Culoarea de fond a aripilor este brună-roșiatică; atât aripile anterioare, cât și cele posterioare, începînd cu partea lor mediană și pînă la marginea externă sunt cafenii, fiecare aripă cu cîte o bandă transversală dublă, dințată la partea mediană și una antebazală mai scurtă. Aripile anterioare au la partea bazală cîte o pată mare, triunghiulară de culoare cafenie, care este mărginită la partea externă de banda antebazală. La partea mediană a fiecărei aripi există cîte un oceliu de culoare neagră, conturat printr-o bordură albă și una albăstrie, iar la exterior – prin două cercuri: roșcat și negru. Masculii au antenele puternic pectinate. Abdomenul este cafeniu-închis, masiv, cu benzi transversale de culoare deschisă. Corpul cu pubescentă deasă și lungă. Specie monogoneitică (prezintă o singura generație pe an). Indivizii adulți zboară în amurg și noaptea începînd cu luna aprilie și pînă în iunie. Larvele se dezvoltă în decursul perioadei mai-august pe diferiți pomi fructiferi (păr, măr, cireș, etc.), dar și pe frasin (*Fraxinus excelsior*), porumbrel (*Prunus spinosa*), hrănindu-se cu frunzele acestora. Ulterior omida construiește un cocon în care se impupează. Hibernează în stadiul de pupă. Specia a fost semnalată zburînd la sursele de lumină.

Habitatul: Lizierele, fișii forestiere de protecție, poiene, livezi bătrîne.

Rolul în natură și viața omului: Polenizarea florilor.

Frecvența și factorii limitativi: Pe teritoriul Republicii Moldova specia se întîlnește rar, fiind inclusă în Cartea Roșie. Efectivul este în scădere ca urmare a tratării chimice a pădurilor.

Pelobates fuscus - Broască-brună-de-cîmp (Usturoaie)

Clasa Amphibia, Ordinul Ecaudata, Familia Pelobatidae

Particularități biologice: Este un amfibian cu forma corpului viguroasă, asemănătoare cu cea a bufonidelor. Pe fondul gri-măsliniu al spatelui se evidențiază un desen specific, format din trei pete mari brun-închise. Fruntea este bombată, membrele posterioare sînt scurte, înzestrate cu niște formațiuni cornoase la călcîi, adaptate pentru săpat, care îi permite să se ascundă în sol destul de repede. Uneori mai este numită „broască-usturoaie» din cauza mirosului de usturoi al lichidului toxic secretat de glandele pielii. Iernează în galerii subterane săpate personal, pe care le părăsește în martie-aprilie, deplasîndu-se spre bazinele acvatice pentru a se reproduce. Cuplarea are loc la fundul lacurilor. Un caracter distinctiv al mormolocilor este dimensiunea lor impunătoare înainte de metamorfoză (17 - 19 cm), care este de 2 ori mai mare decît a speciilor mature. După împerechere adulții se dispersează pe uscat, ducînd un mod de viață terestru și fiind activi doar noaptea. Se hrănește cu diferite nevertebrate terestre.

Habitatul: Se întîlnește pe tot teritoriul Moldovei, avînd o răspîndire sporadică. Este răspîndită, de obicei, în pădurile din luncile rîurilor, malurile bazinelor de apă, livezilor și parcurilor. Preferă solurile umede.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor naturale. Este o specie folositoare.

Frecvența și factorii limitativi: Specie critic periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei și în Lista Convenției de la Berna. Exploatarea intensă a pădurii și influența factorului antropic periclitează efectivul speciei.

Emys orbicularis – Broască țestoasă de baltă
Clasa Reptilia, Ordinul Testudines, Familia Emydidae

Particularități biologice: Este unica specie de țestoase care populează în prezent teritoriul republicii noastre, fiind inclusă în Cartea Roșie a Moldovei, Comparativ cu alte țestoase din Europa, este o specie de mărime mijlocie, lungimea carapacei atingînd 30 de cm. Fondul dorsal este brun-pal sau întunecat, cu linii radiale galbene. Pe fondul brun al membrilor, capului și cozii mai sînt prezente și pete galbene. Partea abdominală (plastronul) are o nuanță galbenă-brună. Hibernarea și perioada activă și-o petrece în apă, îndepărtîndu-se de mal doar pentru a depune pontă pentru incubația căreia sînt necesare locuri însorite și uscate. Hrana e constituită din diverse nevertebrate acvatice: puiet de pește, amfibieni etc.

Habitatul: Este înregistrată în limita bazinelor acvatice și în unele lacuri temporare acoperite cu trestie, stuf, papură, în Moldova este răspîndită pe întreg teritoriul, avînd un areal foarte fragmentat.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor acvatice și palustre.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. În Europa este considerată ca specie periclitată. Efectiv redus, aflat în continuă descreștere.

Coronella austriaca - Șarpe de alun

Clasa Reptilia, Ordinul Squamata, Familia Colubridae

Particularități biologice: Specie de șarpe, lungimea corpului căruia la adulți ajunge pînă la 80 cm. Particularitățile distinctive ale speciei constituie prezența a două dungi brun-închise ce trec de la nări peste ochi pînă în regiunea gîtului. Pe fondul dorsal, ce variază de la brun-suriu pînă la brun-arămiu sau arămiu de diferită intensitate, se evidențiază 2 - 4 șiruri de pete brun-întunecate. Pe cap sînt prezente două pete brune sau două benzi înguste care se prelungesc pe gît. Fiindcă în hrana lui predomină diverse specii de șopîrle, este considerat herpetofag. Este activ din luna aprilie pînă la începutul lunii octombrie. Este o specie ovovivipară, depunând în august-septembrie pînă la 15 ouă din care îndată se eclozează puii. Iernează în diverse galerii subterane, sub rădăcini putrede de arbori, în depresiuni umplute cu frunze uscate sau alte aglomerații vegetale.

Habitatul: Se întîlnește mai frecvent la periferia pădurii, în poiene și locuri deschise. Uneori pătrunde în lanurile cerealiere sau de ierburi perene din vecinătatea pădurilor.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor forestiere.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. În Europa este considerată ca specie periclitată. Efectiv redus, aflat în continuă descreștere. Exploatarea intensă a poienilor (cosirea ierburilor, pășunatul vitelor) periclitează efectivul speciei.

Elaphe longissima - Șarpele-lui-Esculap

Clasa Reptilia, Ordinul Squamata, Familia Colubridae

Particularități biologice: Fiind un șarpe destul de zvelt, cu lungimea maximală de 2 m, se distinge prin prezența în regiunea post-occipitală a două pete galbene, mărginite de o pată neagră de forma literei V, amintind desenul șarpelui obișnuit. De la ochi spre marginea gurii trece o bandă neagră. Coloritul dorsal al maturilor variază de la cafeniu-deschis la brun-închis, cu un luciu specific. Dungile mediale albicioase ale scuturilor redau un desen mărunț pestriț. Abdomenul este alb-gălbui. Se întîlnesc și melaniști cu fondul negru al abdomenului, împestrițat cu pete albicioase. Coloritul dorsal al juvenililor este brun-gălbui, cu 4-6 șiruri de pete întunecate situate alternat. Drept hrană folosește mai des rozătoarele mici. Se reproduce prin ouă. Durata perioadei active constituie cea 6 luni de zile.

Habitatul: Are o răspîndire redusă care cuprinde, sectoare silvice interfluviale. Sectoarele bine-încălzite de soare, cu multe galerii săpate de rozătoare, spațiile goale sub rădăcini și pietre, arborii bătrîni cu scorburile sunt habitatele preferate ale speciei. Preferă lizierele pădurii.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor naturale.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei și în Lista Convenției de la Berna. Exploatarea intensă a pădurii și influența factorului antropic periclitează efectivul speciei.

Vipera berus - Viperă comună (Viperă-de-pădure)
Clasa Reptilia, Ordinul Squamata, Familia Viperidae

Particularități biologice: Specie obișnuită pe teritoriul Parcului național, dar mai puțin numeroasă ca șarpele-de-alun și șarpele-de-casă. În limita republicii este răspândită în zona centrală (zona Codrilor) și cea nordică. Arealul speciei cuprinde aproape întreaga Europă, ajungând la nord pînă în Arctica, iar spre sud pînă în Spania, Italia și Balcani. Spre Orient este răspândită în toată Asia pînă la Sahalin. Spre deosebire de șerpii neveninoși, viperele se caracterizează prin lipsa scuturilor mari pe partea posterioară a capului, prezența a doi dinți mai mari, mobili, prin canalul cărora este injectat veninul. Pupila ochiului este verticală. Dorsal se evidențiază o bandă zigzag, întunecată, situată longitudinal pe fondul roșcat sau cenușiu al spatelui. Indivizii negri (melanici) au un luciu metalic catifelat și sînt lipsiți de orice desen, avînd numai partea posterioară a cozii galbenă. Mărimea maximală a corpului atinge 75 cm. Deși este o specie veninoasă, mușcătura ei nu este mortală pentru om. Hrănindu-se mai mult cu rozătoare mici, este o verigă importantă în lanțul trofic al ecosistemelor silvice. Perioada activă durează circa 8 luni (martie - octombrie). Formarea cuplurilor are loc în luna aprilie. Ca și la șarpele-de-alun, în a doua jumătate a lunii august- începutul lunii septembrie se nasc pui vii, care îndată încep a trăi de sine stătător. Avînd o tendință mai mică de a se răspîndi în spațiu la distanțe mari, formează așa-numite „focare de șerpi», astfel asigurînd succesul hibernării și probabilitatea mai mare a împerecherii.

Habitatul: Poienile deschise, lizierele și masivele defrișate de pădure. Se ascunde în grămezi de vreascuri, stive de lemn, în spațiile goale de la rădăcinile arborilor etc.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor naturale. Este o specie folositoare.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei și în Lista Convenției de la Berna. Exploatarea intensă a pădurii și influența factorului antropic periclitează efectivul speciei.

Crex crex L. - Cristel de câmp

Clasa Aves, Ordinul Gruiformes, Familia Rallidae

Particularități biologice: Pasăre de mărimea unui porumbel, cu corpul alungit, coada scurtă, picioarele lungi, ciocul scurt. Aripile sînt ruginii, iar spinarea este roșcată-gălbuie, cu pete negre. Duce o viață ascunsă, preferind să se deplaseze prin vegetația bogată și numai în cazuri rare zboară puțin la înălțimi mici. Prezența cristelului-de-câmp este trădată în perioada de reproducere prin glasul bisilabic „cre-cre, cre-cre”. Sosește pe la mijlocul lunii aprilie. Vara se hrănește cu insect și larvele lor, iar spre toamnă folosește semințe de plante spontane, uneori și de culturi agricole. În luna septembrie migrează spre sud, însă uneori este auzit și în octombrie.

Habitatul: Cuibărește în lunca râului Răut și pe cîmpurile de lucerna. Populează zonele adiacente ale râurilor și lacurilor.

Rolul în natură și viața omului: Este o pasăre folositoare, după modul de hrană reglează efectiv populațiile speciilor de insecte dăunătoare culturilor agricole.

Frecvența și factorii limitativi: Specie critic periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Valorificarea luncilor cu fînețuri, pășunatul excesiv și prezența cîinilor hoinari diminuează efectivul speciei

Columba oenas - Porumbel de scorbură

Clasa Aves, Ordinul Columbiformes, Familia Columbidae

Particularități biologice: Pasăre de talie medie. Este ceva mai mic decît porumbelul domestic, cu penajul vînt-cenușiu, pete verzi, cu reflexe metalice pe laturile gîtului și cu cîte două dungi mici pe aripi. Primăvara sosește pe la sfîrșitul lunii februarie - prima jumătate a lui martie. Cuibărește în scorbururi. Ponta, ca și la alte specii de porumbei, este din două ouă. Părăsește meleagurile noastre prin octombrie-noiembrie.

Habitatul: Cuibărește într-un număr redus în pădurile de foiașe din luncile râurilor, cîmpie, coline, cu arbori bătrîni cu scorbururi din zona Codrilor Centrali.

Rolul în natură și viața omului: Fiind o pasăre granivoră, consumă semințele multor plante spontane.

Frecvența și factorii limitativi: Specie critic periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Valorificarea luncilor cu fînețuri, pășunatul excesiv și braconajul diminuează efectivul speciei.

Monticola saxatilis – Mierlă de piatră

Clasa Aves, Ordinul Passeriformes, Familia Turdidae

Particularități biologice: Pasăre de talie mică. Ambele sexe prezintă dimorfism chromatic evident. Penajul masculului prezintă capul și gâtul albastru-sidefii, spatele anterior-sur albastrui, iar posterior – albiu, pieptul și abdomenul sunt brune roșietice. Femela dispune de o gamă cromatică în nuanță de cafeniu. Sosește la noi primăvara, în luna aprilie. Cuibul este amplasat printre pietre, în malurile și nișele stîncoase, sub bolovăniș. La începutul lunii mai femela depune 4-6 ouă albastrui, fiind clocite timp de două săptămîni. Puii sunt hrăniți de ambii părinți în curs de 17 - 19 zile. În august începutul lunii septembrie migrează spre țările calde. Mierla de piatră se hrănește în special cu insecte, dar consumă și semințe, pomușoare.

Habitatul: Preferă habitatele stîncoase, malurile Nistrului și Răutului.

Rolul în natură și viața omului: Contribuie la menținerea echilibrului ecologic a ecosistemelor terestre.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Efectiv redus, aflat în continuă descreștere.

Dryocopus martius - Ciocănitoare neagră
Clasa Aves, Ordinul Piciformes, Familia Picidae

Particularități biologice: Pasăre de talie medie. Dintre ciocănitorile noastre este cea mai mare, puțin mai mică decât cioara. Colorația corespunde complet denumirii - neagră cu reflexe metalice, cu o pată roșie-aprinsă pe cap. În timpul zborului dă din aripi neuniform. Specii asemănătoare nu există. Se întâlnește în sectoarele bătrâne de pădure cu arbori înalți. „Bătaia de tobă» nupțială poate fi auzită în februarie-martie. În aprilie majoritatea perechilor încep cuibăritul și depunerea ponte. Distanța minimă dintre cuiburile diferitor perechi este de câteva sute de metri, își construiesc scorburile în arborii înalți, de cele mai multe ori, cu lemn moale fără ramuri uscate, dar pot dăltui și în esențe tari. Cel mai adesea doar masculul este preocupat de pregătirea scorburii, însă uneori participă și femela. Spre deosebire de alte specii de ciocănitori, intrarea în scorbură are formă dreptunghiulară, cu laturile 8,5x12 cm, în adâncime 35-55 cm și un diametru de 15-20 cm. Destul de des utilizează pentru cuibărit scorburile vechi, în pontă sînt 3-6 ouă albe, de obicei 4-5. Masculul și femela clocesc ouăle pe rînd și împreună hrănesc puii. În perioada cuibăritului masculul este deosebit de grijuliu. Puii își iau zborul din cuib peste 24 - 28 zile. Consumă insecte din scoarța arborilor. Uneori scurmă în furnicari, consumînd atît furnicile adulte, cît și progeniturile acestora. Rareori beau sucuri vegetale. La sfîrșitul verii și toamna păsările tinere se dispersează în căutarea locurilor cu hrană abundentă. Adulții duc un mod de viață sedentar, dar, uneori, migrează și ei.

Habitatul: Preferă pădurile seculare, cu plantații de conifere și amestecate.

Rolul în natură și viața omului: Ciocănitorile negre sînt păsări folositoare, deoarece consumă, în special, insecte ce afectează scoarța arborilor și lemnul (inclusiv larvele și pupele lor), precum și croitori, gîndaci de scoarță, viespi ș.a.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Tăierea copacilor înalți, extragerea arborilor uscați din pădure diminuează efectivul speciei.

Hieraaetus pennatus - Acvilă mică

Clasa Aves, Ordinul Falconiformes, Familia Accipitridae

Particularități biologice: Este o pasăre călătoare, nu prea mare, care după dimensiuni se aseamănă mult cu șoricarul comun. Se deosebește de acesta printr-o coadă mai lungă și mai îngustă. Colorația penajului masculilor și a femelelor este identică. Se întâlnesc 2 tipuri de colorații ale penajului (morfe) - închisă și deschisă. Își construiește cuibul în arbori la 50 - 100 m de la marginea pădurii în ramificările trunchiului, de cele mai multe ori în partea centrală a coroanei, pe ramurile mari laterale. Depunerea ouălor are loc la sfârșitul lui aprilie - începutul lunii mai. Ponta conține, în majoritatea cazurilor, 2 ouă, uneori 3. Acvila mică folosește o hrană variată. Vînatul este constituit atît din păsări de pădure, cît și din specii caracteristice pentru teritoriile deschise (porumbei, turturele, mierle, privighetori, sfrîncioci ș. a.). Printre mamiferele capturate adesea se numără popîndăi și alte rozătoare mici.

Habitatul: Acvila mică populează diverse tipuri de păduri, însă preferă sectoarele periferice ale acestora cu arbori înalți, din apropierea bazinelor acvatice. Evită sectoarele mai îndepărtate ale pădurii.

Rolul în natură și viața omului: Acvila mică reprezintă un element important al ecosistemelor naturale forestiere, reglînd coraportul diferitor specii de animale în comunitățile terestre. Acest răpitor este foarte sensibil la animație și nu suportă prezența omului, mai ales în perioada de înmulțire.

Frecvența și factorii limitativi: Este o specie critic periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei și cea a Ucrainei ca specie critic periclitată. Deficitul de hrană, deranjul și modificarea habitatelor naturale sunt unii factori care duc la diminuarea populației speciei.

Crocidura leucodon - Chițcan cu abdomen alb

Clasa Mammalia, Ordinul Insectivora, Familia Soricidae

Particularități biologice: Specie insectivoră. Se hrănește cu insecte, larve, rime, pui de șoareci. Consumă o cantitate de hrană cu mult mai mare decât greutatea corpului. Femela se reproduce de 2 - 3 ori pe an, făcând câte 5 - 8 pui, după o perioadă de gestație de 30 de zile. Puiul la vârsta de 18 - 20 săptămâni, când femela se deplasează, se apucă cu dinții de coada acesteia, iar ceilalți se agață respectiv unul de altul, ca într-o caravană.

Habitatul: Populează sectoarele forestiere, în special locurile tăiate de pădure acoperite cu vegetație ierboasă, poienele.

Rolul în natură și viața omului: Ca toate soricidele distruge insecte dăunătoare.

Frecvența și factorii limitativi: Specie critic periclitată, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei. Factorul limitativ principal este concurența altor specii din aceeași familie.

Nyctalus lasiopterus – Nictal gigantic

Clasa Mammalia, Ordinul Chiroptera,
Familia Vespertilionidae

Particularități biologice: Specie tipică pentru pădurile de foioase. Formează grupuri mici de câteva exemplare. Naște un singur pui. Hrana o constituie insectele zburătoare nocturne de talie relativ mare. Femelele gestante se adăpostesc primăvara sub scoarța uscată a arborilor bătrâni, unde nasc puii în prima jumătate a lunii iunie. Se concentrează în grupuri mici de pînă la 10 indivizi.

Habitatul: Populează pădurile cu arbori scorburoși, unde își găsește adăpost.

Rolul în natură și viața omului: Nimicește insectele noctune.

Frecvența și factorii limitativi: Efectivul este redus. Este inclusă în Cartea Roșie a IUCN, a Moldovei și în Convenția de la Berna. Tăierea arborilor bătrâni, scorburoși, degradarea habitatelor duc la diminuarea populației.

Myotis dasycneme - Noptar de iaz

Clasa Mammalia, Ordinul Chroptera, Familia Vespertilionidae

Particularități biologice: Numit și liliac-de-baltă, noptarul este un mamifer tipic nocturn. Noaptea târziu se îndreaptă spre apele stagnante sau lin curgătoare, unde vânează insecte din zbor. Reproducerea are loc toamna înainte de hibernare. Fecundarea are loc în perioada de hibernare sau primăvara devreme. Femela, după o perioadă de gestație de cca 60 de zile, naște prin luna mai un pui. Vânează insecte în amurg și dimineața pe deasupra zonelor umede, a apelor. Hibernează din octombrie până în martie în crăpăturile pereților, formînd colonii.

Habitatul: Populează pădurile și pajiștile din apropierea apelor. În perioada de reproducere, primăvara și vara, femelele formează colonii, formate din zeci și sute de femele gestante sau cu pui. Animalele solitare și în grupuri mici de 3 - 5 femele populează scorburile arborilor bătrîni din jurul iazurilor.

Rolul în natură și viața omului: Distruge insectele dăunătoare. Concurează parțial cu peștii neistonici, care seara de asemenea, vânează insecte zburătoare de deasupra apei.

Frecvența și factorii limitativi: Efectivul este redus, însă specia nu este pe cale de dispariție.

Spermophilus suslicus - Popindau cu pete
Clasa Mammalia, Ordinul Rodentia, Familia Sciuridae

Particularități biologice: Specie de rozătoare. Jumătate din timpul anului popandăul-cu-pete îl petrece activ la suprafață, iar cealaltă jumătate în hibernare. Ieșirea din hibernare este determinată de starea vremii în februarie-martie. După copulație și o perioadă de gestație de 24 - 25 de zile femela naște 5 - 7 pui, care peste o lună ies la suprafață și încep să devină independenți, încep să-și sape galeriile proprii. În timpul verii se hrănesc intensiv. Adulții își măresc masa corpului, pînă la trecerea în hibernare, cu o treime. Totodată își sapă o nouă galerie și un cuib în care hibernează începînd cu sfîrșitul verii - începutul toamnei. Se hrănește cu bulbi, rizomi, semințe de plante spontane, insecte.

Habitatul: Este întîlnit pe terenuri de stepă, silvostepă dar și pe terenurile agricole. Preferă terenurile cu vegetație ierboasă joasă, care îi permite să observe spațiul din apropierea galeriei și să mențină legătura audiovizuală cu alți indivizi.

Rolul în natură și viața omului: Săpînd galerii afînează solul. Contribuie la răspîndirea semințelor de plante spontane. Este o sursă de hrană pentru mamifere carnivore (dihorul de stepă, nevăstuică, vulpe) și păsări răpitoare (acvila țipătoare mare, acvila țipătoare mică, eretele de trestie etc.). Uneori aduce daune culturilor agricole.

Frecvența și factorii limitativi: În colonii densitatea este de 20-30 indivizi la 1 ha. Pe cîmpurile de lucernă, densitatea poate fi mai mare. Efectivul scade din cauza reducerii suprafețelor cu ierburi, pășunatul intensiv și degradarea habitatelor de stepă.

Martes martes - Jder de pădure

Clasa Mammalia, Ordinul Carnivora, Familia Mustelidae

Particularități biologice: Mamifer carnivor de mărime mică. Greutatea medie a corpului iarna este de 1 - 1,4 kg, iar vara, înainte de împerechere, este mai mare cu aproximativ 300 - 400 gr. Lungimea totală a corpului este de 80 - 90 cm. Culoarea părului este brună-cafenie, cu puf ce bate în galben, iar pe piept are o pată galben-deschisă aproape circulară. Durata vieții este de 8 - 10 ani. Maturitatea sexuală este atinsă la vârsta de 2 ani și 3 luni. Împerecherea are loc în lunile iulie-august, iar durata sarcinii este de 9 luni, după aceasta fată în mediu cîte 2 - 4 pui, care sînt orbi timp de 34-38 de zile. Ei părăsesc cuibul la 7 - 8 săptămîni de la naștere și devin independenți la vârsta de 3 - 4 luni. Hrana variată este atît cea animală, cît și cea vegetală. Preferă veverițele, mîncîncă și alte animale pe care le poate prinde: șoareci, cîrțițe și păsări. Drept hrană vegetală folosește fructele de pădure, merele, perele, prunele, mierea de albine, ouăle din cuiburile păsărilor etc. Dușmanii lui sînt considerați vulpea și bufnița mare.

Habitatul: Populează pădurile seculare de rășinoase și foioase. Preferă arboreturile bătrîne cu arbori scorburoși, unde își construiește cuibul, parchetele din anii precedenți cu grămezi și stive mari de crengi, iarna deseori poate fi întîlnit lîngă depozitele cu fîn și frunzării.

Rolul în natură și viața omului: Are un rol anumit în reglarea populațiilor de rozătoare și altor mamifere mici. Daunele cauzate naturii, prin folosirea ca hrană a păsărilor, veveriței și altor animale sunt neînsemnate, efectivul în Moldova fiind mic. Are valoare economică, blana fiind prețioasă.

Frecvența și factorii limitativi: Specie vulnerabilă inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Tăierea arborilor bătrîni, scorburoși și braconajul duc la diminuarea populației speciei.

Felis silvestris - Pisică sălbatică

Clasa Mammalia, Ordinul Carnivora, Familia Felidae

Particularități biologice: Specie de mamifer carnivor de mărime mijlocie. Masculul se numește motan, femela - pisică. Culoarea blănii - gălbie-cenușie, pe frunte, între ochi și urechi, trec 4 dungii negre, de-a lungul corpului, pe spate, de la cap pînă la coadă trece o dungă neagră. Coada are 7 inele negre, este stufoasă și de aceeași grosime pînă la vîrf negru. Lungimea corpului constituie 75 - 110 cm, înălțimea în greabăn e de 35 - 40 cm, greutatea corpului este de 5 - 8 kg. Toarce ca și pisica domestică. Dintre simțuri cele mai dezvoltate sînt auzul și mirosul. Durata vieții este de aproximativ 12-15 ani. Maturitatea sexuală o atinge la vîrsta de 10 luni. Împerecherea are loc în februarie-martie, iar durata sarcinii este de 9 săptămîni și jumătate, după care femela face 1 - 5 pui orbi pe care îi alăptează timp de o lună. După 3 luni de viață puii devin independenți. Este un animal nocturn și de amurg. Hrana principală o constituie șoarecii, iar în lipsa lor consumă păsări, iepuri și alte vietăți.

Habitatul: Preferă pădurile întinse și liniștite, se cațără ușor pe arbori. Pentru adăpost și culcuș își alege arbori bătrîni și scorburoși, vizuini de vulpi sau viezuri, adîncituri între stînci sau arbori dezrădăcinați.

Rolul în natură și viața omului: Prădător care reprezintă un element trofic important al ecosistemelor terestre, folosind, în special, în hrană rozătoare, mai puțin alte specii de animale. În condițiile Republicii Moldova este unica specie din familia felidelor care prin prezența ei înfrumusețează natura.

Frecvența și factorii limitativi: Specie periclitată inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Asupra efectului influențează izolarea populațiilor prin fragmentarea pădurilor, lipsa hranei în timpul iernii, deranjarea de către om, distrugerea locurilor de trai.

Bibliografie

1. Cartea Roșie a Republicii Moldova. Ediția a doua, Chișinău: Știința: 2002, 287 p;
2. Begu A., Manic Ș., Șalaru V., Simonov Gh. Lumea vegetală a Moldovei, Volumul I, Chișinău: Știința: 2005, 204 p;
3. Negru A., Ștefîrță A., Cantemir V., Gînju Gh. Lumea vegetală a Moldovei, Volumul II, Chișinău: Știința: 2005, 204 p;
4. Negru A., Ștefîrță A., Cantemir V., Gînju Gh., Ghendov V. Lumea vegetală a Moldovei, Volumul III, Chișinău: Știința: 2006, 208 p;
5. Ciubotaru A., Postolache Gh., Teleuță A., Lumea vegetală a Moldovei, Volumul IV, Chișinău: Știința: 2007, 184 p;
6. Toderăș I., Vladimirov M., Neculiseanu Z., Lumea animală a Moldovei, Volumul I, Chișinău: Știința 2004, 132 p;
7. Munteanu A., Cozari T. Lumea animală a Moldovei, Volumul III, Chișinău: Știința 2006, 216 p;
8. Munteanu A., Lozanu M. Lumea animală a Moldovei, Volumul IV, Chișinău: Știința 2004, 132 p;
9. Negru A. Flora Basarabiei Vol. I, Chișinău: Universul: 2011, 320 p;
10. Teleuță A., Colțun M., Mihailescu C., Ciocîrlan N., Plante medicinale, Chișinău: Litera: 2008, 336 p;
11. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat adoptată de către Parlamentul R. M. Hotărîrea nr. 538-XIII, din 25.02.98. Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 66-68/442, din 16.07.1998, p.102;
12. Postolache, G. Vegetația Republicii Moldova. Chișinău: Știința, 1995, 338 p.;
13. Postolache Gh. Probleme de con-servare și folosire rațională a resurselor forestiere. //Mediul Ambient. nr. 3 (8), 2003, pag. 25-28.
14. Primul raport național cu privire la diversitatea biologică. Chișinău: Știința, 2000, 67 p.;
15. Sârbu A. Conservarea diversității plantelor – coordonate europene și globale. Diversitatea plantelor in contextul strategiei europene de conservare a biodiversității. București 2001. Editura Alo. Pp. 9 – 15. ISBN 973-99666-1-6.
16. Sârbu A., Declinul biodiversității analizate prin prisma impactului antropic. Causes of biodiversity loss a human ecological analysis. Diversitatea plantelor in contextul strategiei europene de conservare a biodiversității. București 2001. Editura Alo. Pp. 270 – 282. ISBN 973-99666-1-6.
17. Strategia națională și planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice, Ministerul Ecologiei Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului al Republicii Moldova, Chișinău: Știința: 2002, 108 p.;
18. Strategia națională a dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova. Hot. Parlament. R. M., nr. 350-XV, din 12 iulie 2001, Chișinău: 2002, 28 p.;
19. Studiul de Performanțe în domeniul Protecției Mediului Republica Moldova. Seria Studiilor de Performanțe în domeniul Protecției Mediului Nr.23. Comisia economică pentru Europa, Comitetul pentru Politica de Mediu, Națiunile Unite, New York - Geneva, 2005;

Despre Proiect

Proiectul PNUD/GEF “Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității sistemului de arii protejate din Moldova

Sistemul național al ariilor protejate (SAP) din Moldova nu protejează în prezent suficient biodiversitatea sa, deoarece acesta nu este reprezentativ din punct de vedere ecologic. Gestionarea actuală a ariilor protejate nu oferă o siguranță completă pentru anumite specii sau ecosisteme. Ariile protejate sunt în mare măsură fragmentate, dispersate, nerepresentative, cu hotare nemarcate, iar clasificarea unor arii protejate nu corespunde semnificației lor pentru biodiversitate.

Pentru a redresa situația în domeniu, Fondul Global de Mediu (GEF) a oferit un grant Guvernului Republicii Moldova pentru 2009-2013, care va permite conservarea habitatelor terestre importante din punct de vedere al biodiversității și crearea primului parc național din Moldova în regiunea Orheiului.

Proiectul va contribui la crearea unui cadru legal și instituțional eficient pentru gestionarea și extinderea SAP, îmbunătățirea reprezentativității și acoperirii SAP și fortificarea capacităților instituțiilor responsabile de gestionarea ariilor protejate.

